

Antoni Mironowicz
(Białystok)

**Summaryusz dokumentów do dóbr supraskich
z nadań funduszowych przez J. WW. hrabiów
Chodkiewiczów w posiadaniu WW. Ojców Bazylianów
zostających roku 1817 w Młynowie spisany**

Archiwum Młynowskie Chodkiewiczów należy do jednych z najbardziej cennych zbiorów akt, często wykorzystywanych przez badaczy przeszłości. Ród Chodkiewiczów należał do jednej z najwybitniejszych rodzin magnackich w Rzeczypospolitej. Od końca XV stulecia przedstawiciele tego rodu sprawowali wysokie urzędy i najwyższe godności senatorskie. Fortunę rodzową zawdzięczali nie tylko nadaniom królewskim ale również koligacjom rodzinnym z najważniejszymi rodzinami w państwie. Domeny rodowe, zakupy, nadania i koligacje przyniosły Chodkiewiczom wielkie posiadłości na terenach Wielkiego Księstwa Litewskiego, a następnie na ziemiach ruskich Korony. Chodkiewiczowie czerpali liczne dochody ze starostw, dzierżaw i innych dóbr królewskich¹.

Największe wpływy przedstawiciele rodu uzyskali w XVI i na początku XVII w. Funkcję hetmanów Wielkiego Księstwa Litewskiego pełnili: Grzegorz Chodkiewicz (zm. 1572), Jan, syn Hieronima Chodkiewicza (ok. 1537-1579) i Jan Karol Chodkiewicz (1561-1621)². Już w 1555 r. Chodkiewiczowie uzyskali tytuł hrabiowski cesarstwa rzymskiego, który został im zatwierdzony przez króla Zygmunta Augusta w 1568 r. Wówczas to doszło do zamiany herbu z Kościesz na Gryfa z odmianą.

W połowie XVI w. doszło do podziału rodu Chodkiewiczów na trzy linie: brzostowicką, bychowską i supraską. Pierwsza gałąź Chodkiewiczów

¹ O rodzie Chodkiewiczów i jego przedstawicielach, por.: „Polski Słownik Biograficzny” (dalej: PSB), t. III, Kraków 1937, s. 354-372; K. Niesiecki, *Herbarz polski*, t. III, Lipsk 1839, s. 48-63; J. Kamiński, *Rodzina Chodkiewiczów herbu Gryf*, „Skarbiec Polski”, 1859; S. K. Kossakowski, *Monografie historyczno-genealogiczne niektórych rodzin polskich*, t. I, Warszawa 1876, s. 40-64; T. Żychliński, *Złota księga szlachty polskiej*, R. XI, Poznań 1889, s. 1-34; A. Boniecki, *Herbarz polski*, t. III, Warszawa 1900, s. 21-29; S. Uruski, *Rodzina*, t. II, Warszawa 1905, s. 207-215; Z. Luba-Radziwiński, *Sprawa odrębnego pochodzenia Chodkiewiczów litewskich i białoruskich*, „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, Kraków 1928.

² Biogram Grzegorza (Hrehorego) Chodkiewicza, PSB, t. III, Kraków 1937, s. 358-359; Jana Chodkiewicza, tamże, s. 361-363; Jana Karola Chodkiewicza, tamże, s. 363-367; L. Podhorecki, *Hetman Jan Karol Chodkiewicz*, Warszawa 1976.

wygasła w 1578 r., druga w 1626 r. a jedyną żyjącą pozostała linia supraska. Potomkowie supraskiej linii Chodkiewiczów, posiadający swe liczne dobra na terenach Wielkiego Księstwa Litewskiego w połowie XVIII w. przenieśli swoją rodową rezydencję do odziedziczonych dóbr sapieżyńskich do Młynowa na Wołyniu.

Powstanie archiwum Chodkiewiczów w Młynowie było zasługą Jana Mikołaja Chodkiewicza, starosty żmudzkiego (1738-1781) i jego żony Ludwiki z Rzewuskich Chodkiewiczowej (1744-1816). Starosta żmudzki, pragnąc podkreślenia wielkiej przeszłości swego rodu, w latach sześćdziesiątych XVIII w. podjął decyzję o założeniu w Młynowie własnego archiwum rodowego. Na jego polecenie archiwista rodziny Andrzej Komar przeprowadził liczne kwerendy archiwalne w Metryce Litewskiej, w księgach sądowych ziemskich i grodzkich, archiwach prywatnych, gdzie dokonał odpisów akt dotyczących Chodkiewiczów i rodzin z nimi spokrewnionych. Jan Mikołaj Chodkiewicz nabywał również akta rodowe w drodze wymiany, darów i zakupów. W ten sposób do Młynowa trafiły między innymi akta rodowe z linii brzostowickiej i bychowskiej³. Po śmierci inicjatora powstania archiwum rodowego w Młynowie jego działalność kontynuowała żona zmarłego, Ludwika. To ona w pałacu młynowskim zgromadziła w końcu XVIII w. wszystkie rozproszone archiwalia i utworzyła jedno „Archiwum Generalne”. W archiwum znalazły się akta rodzinne Chodkiewiczów i innych rodzin spokrewnionych oraz akta administracyjno-gospodarcze należące do nich dóbr⁴.

Zasoby Archiwum Młynowskiego zostały powiększone przez syna Jana Mikołaja i Ludwiki, Aleksandra Chodkiewicza (1776-1838), generała wojsk polskich, członka Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie. Aleksander Chodkiewicz pozyskał wiele bezcennych rękopisów, akt kancelaryjnych różnych urzędów, jednostek wojskowych czasów stanisławowskich i Księstwa Warszawskiego⁵. Utworzone w końcu XVIII w. Archiwum Chodkiewiczów w Młynowie przetrwało do okresu międzywojennego. Zniszczone w znacznym stopniu w czasie I wojny światowej stało się obiektem zainteresowania historyków i archiwistów.

Hrabia Mieczysław Chodkiewicz w 1920 r. przekazał ocalałe resztki tego znakomitego archiwum rodowego do Muzeum Narodowego w Krakowie. Przed przywiezieniem Archiwum Młynowskiego do Krakowa dzieliło

³ PSB, t. III, s. 368-369; S. Pełszowa, *Archiwum Młynowskie Chodkiewiczów (1499-1932)*, „Archeion”, t. LXIX, 1979, s. 118.

⁴ Tamże.

⁵ T. E. Estreicher, H. Mościcki, *Aleksander Chodkiewicz*, PSB, t. III, s. 355-358; T. Kalusiński, *Aleksander Chodkiewicz (1776-1838)*, „Chemik”, 1962, nr 1; S. Pełszowa, *Archiwum Młynowskie Chodkiewiczów*, s. 119.

się ono na kilka części: Archiwum Chodkiewiczowskie, Archiwum Sapienhów, Archiwum wojskowe czasów saskich, zbiory autografów i rękopisów⁶. W 1937 r. w wyniku starań Ministerstwa Wyznań i Oświecenia Publicznego rodzina Chodkiewiczów przekazała pozostałą część Archiwum Młynowskiego, nie będącego w posiadaniu Muzeum Narodowego. W 1951 r. Muzeum Narodowe w Krakowie przekazało Archiwum Młynowskie Chodkiewiczów do Archiwum Państwowego w Krakowie. W ten sposób doszło do scalenia liczącego 3088 jednostek archiwalnych Archiwum Młynowskiego i jego opracowania⁷. Archiwum Młynowskie Chodkiewiczów, mimo licznych strat, jest jednym z największych rodowych archiwów magnackich w zbiorach polskich.

Archiwum Młynowskie Chodkiewiczów w całości nie zostało przeniesione do Archiwum Państwowego na Wawelu w Krakowie. Niektóre pochodzące z jego zasobów dokumenty znalazły się w zbiorach rękopisów Biblioteki Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie. W sumie pozostało sześć metrów bieżących akt. Przechowywane tam są między innymi 80 dokumentów pergaminowych z lat 1496-1738, część akt rodzinnych i gospodarczych, korespondencja Chodkiewiczów z XVII-XIX w., oraz dokumenty prywatne generała Aleksandra Chodkiewicza. Za szczególnie cenne należy uznać zespoły archiwalne dotyczące: *Genealogii Chodkiewiczów* (MN 741), *Dyplomy pergaminowe z domu Chodkiewiczów* (MN 542) i *Sumariusze dotyczące akt fundacji monasteru bazylianów oraz innych akt Chodkiewiczów z lat 1492-1806* (MN 860).

Przechowywany w Bibliotece Muzeum Narodowego im. Czartoryskich w Krakowie trzytomowy *Summaryusz dokumentów do dóbr supraskich z nadania funduszowych przez J. WW. hrabiów Chodkiewiczów w posiadaniu WW. Ojców Bazylianów zostających roku 1817 w Młynowie spisany został pierwotnie spisany 8 lipca 1797 r. przez archiwistę domu Chodkiewiczów Andrzeja Michała Komara. Sumariusz uzupełniony o dodane akty z lat 1797-1806 został 21 grudnia 1817 r. na nowo opracowany przez archimandrytę*

⁶ *Archiwum Chodkiewiczów w Młynowie*, „Kwartalnik Historyczny”, t. XXX, 1919; J. Kwiatkowski, *O zbiorach młynowskich Chodkiewiczów*, „Dziennik Wołyński”, 1922, nr 5; E. Chwalewik, *Zbiory polskie*, t. I, Warszawa — Kraków 1926; M. Orłowicz, *Przewodnik po Wołyniu*, Łuck 1929, s. 304-305; J. Nieć, *Dział rękopisów w Bibliotece Wołyńskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Łucku*, *Archiwum Chodkiewiczów w Młynowie*, „Archeion”, t. XIV, 1936, s. 56-57; S. Peleszowa, *Zbiór akt wojskowych Aleksandra Chodkiewicza w Archiwum Młynowskim, przechowywanym w Archiwum Państwowym w Krakowie*, „Archeion”, t. LVII, 1972, s. 127-138; tenże, *Archiwum Młynowskie Chodkiewiczów*, s. 115-128.

⁷ *Inwentarz Archiwum Młynowskiego Chodkiewiczów*, Archiwum Państwowe (dalej: AP) w Krakowie; S. Peleszowa, *Archiwum Młynowskie Chodkiewiczów*, s. 116-117.

Stanisława Roguskiego i potwierdzony podpisem przez podsędką czarno-
bylskiego Dobrzańskiego.

k. 3

Sumariusz

**Dokumentów do Dóbr Supraskich z nadań funduszowych przez
J. WW. hrabiów Chodkiewiczów w posiadaniu WW. Ojców
Bazylianów zostających roku 1817 w Młynowie, spisany**

k. 4 (pusta)

k. 5

Sumariusz

Dokumentów do Dóbr Chrostowa, Puzycz, Fastów, Topilca, Baciut, Klewina y innych od JW. Alexandra, hrabi Chodkiewicza, wojewody nowogrodzkiego, marszałka W. X. Lit., starosty brzeskiego⁸ y JM. Xiędza Józefa Sołtana, metropolity kijowskiego⁹, wspólnych fundatorów monasterowi WW. XX. Bazylianów Opactwa Supraskiego z nadaniem praw y ustanowieniem reguł zakonnych wiecznością zapisanych, y przez Najjaśniejszego Zygmunta I, króla polskiego¹⁰ przywilejami stwierdzonych oraz JWW. Hrehoremu, kasztelanowi wileńskiemu, hetmanowi W. X. Lit. y Jerzemu, kasztelanowi trockiemu, hrabiom Chodkiewiczom¹¹, braci między sobą rodowym y innym naturalnym sukcesorom pomienionego monasteru supraskiego prawym kołatorom służących w Młynowie, spisany 1817.

k. 6 (pusta)

k. 7

N 1 Fascykuł pod literą A

W którym dokumenta monasterowi supraskiemu służące; to jest przywileje króla Zygmunta I y zapisy tak JW. Alexandra Chodkiewicza na dobra Chorostów, jako też Józefa Sołtana, metropolity kijowskiego, na Topilce, Baciuty y Piszczewo temuż monastyrowi funduszom nadane, oraz listy patriarchy carogrodzkiego do JW. Alexandra Chodkiewicza y JW. Józefa Sołtana w interesie supraskim pisane, niemniej reguły zakonnikom klasztoru

⁸ Aleksander Chodkiewicz, fundator Ławry Supraskiej (ok. 1457-1549); J. Jasnowski, *Chodkiewicz Aleksander*, PSB, t. III, Kraków 1937, s. 354-355.

⁹ Józef Sołtan, metropolita kijowski (1499-1501).

¹⁰ Król Zygmunt I Stary (1506-1548).

¹¹ Biogramy synów Aleksandra Chodkiewicza — Hieronima, Grzegorza i Jerzego, PSB, t. III, s. 358-361.

supraskiego przez tychże wspólnych fundatorów podane zawierają się od roku 1496 do roku 1510.

N. 1. Roku 7000 od stworzenia świata¹² a od Narodzenia Pańskiego Roku 1498, dnia 5 kwietnia, indykta 11, od JW. Xiędza Nifona, patriarchy carogrodzkiego¹³, do JW. Ojca Józefa Sołtana, metropolity kijowskiego y całej Rusi¹⁴ względem unii, pisany w kopii — list.

N. 2. Roku 1501, dnia 13 Octobra, indykta 14, od JW. Alexandra Iwanowicza Chodkiewicza na monastyr supraski majątności choroskiej funduszom wieczystym danej¹⁵, w kopii spisany — zapis.

N. 3. Roku 7012 od stworzenia świata a od narodzenia Pańskiego 1504, dnia 15 septembra, indykta dnia siódmego,

k. 8

od Najjaśniejszego Alexandra króla polskiego JW. Xiędzu Józefowi Sołtanowi, biskupowi smoleńskiemu na służb 6 ciągłych w Topilcach, Baciutach i Piszczewie we włości surańskiej, w powiecie bielskim leżących z opisaniem granic¹⁶, w kopiach dwóch yoryginale dany list czyli — przywilej.

N. 4. Roku 7013 od stworzenia świata a od Narodzenia Pańskiego Roku 1505, od JW. Xiędza Joachima, arcybiskupa carogrodzkiego y aecumenienckiego, patriarchy¹⁷, na stwierdzenie ustawu monasterskiego wspólnego ży-

¹² Powinien być rok 7006.

¹³ Chodzi tu o patriarchę konstantynopolitańskiego Nifonta II (1486-1488, 1497-1498, 1502).

¹⁴ Drugi fundator, Józef Sołtan, dopiero w 1507 r. został metropolitą kijowskim (1507-1521). W okresie fundacji monasteru supraskiego pełnił godność biskupa smoleńskiego (1492-1509). W dokumencie mowa jest o Józefie Bułharynowiczu, metropolicie kijowskim (1498-1501).

¹⁵ *Документы, относящиеся к истории Супрасльскаго монастыря*, „Вестник Западной России. Историко-литературный журнал” (dalej: ВЗР), Вильно 1867, г. V, кн. IX, т. III, с. 16. Por.: dokument 8 niniejszego sumariusza i przypisy 21 i 22. Choroszcz trafiła do Chodkiewiczów po 1470 r., a przed 1483 r. i do założenia zamku w Gródku stanowiła centrum dóbr Iwana i Aleksandra Chodkiewiczów, J. Wiśniewski, *Początki Białegostoku i okolicznego osadnictwa*, [w:] *Studia i materiały do dziejów miasta Białegostoku*, t. IV, Białystok 1985, s. 7-27; H. Surynowicz, *Pod opieką Matki Bożej. Dzieje parafii prawosławnej w Choroszczu*, Choroszcz 2008, s. 21.

¹⁶ Aleksander Jagiellończyk za zasługi dla ojczyzny nadał Józefowi Sołtanowi, biskupowi smoleńskiemu dobra Topilec, Baciuty i Piszczewo we włości surańskiej, które następnie biskup przekazał monasterowi supraskiemu, *Археологический сборник документов, относящихся к истории Северо-Западной Руси, издаваемый при управлении Виленского учебного округа*, т. IX, Вильно 1870, с. 8-9 (dalej: АСД).

¹⁷ Mowa tu o patriarche konstantynopolitańskim i ekumenicznym Joachimie I (1498-

cia i błogosławieństwa dania temuż monasterowi supraskiemu, w kopii po polsku z greckiego przetłumaczony, pisany — list.

N. 5. Roku 1505, indykta 8, dnia 28 Julii, od Onisyma Jakowlewicza Imciom XX. Bazylianom supraskim gruntów sprzedaży, Najjaśniejszego króla Alexandra¹⁸, w oryginale, po rusku, pisana — aprobata.

N. 6. Roku 7014 od stworzenia świata a 1506 od Narodzenia Pańskiego, dnia 11 Maja, indykta 9, od JM. X. Sołtana, biskupa smoleńskiego na monaster supraski Topilca y inne wiecznością nadane¹⁹, w kopiach dwóch y ekstrakt spisany — zapis.

N. 7. Roku 7015 od stworzenia świata a od Narodzenia Pańskiego

k. 9

Roku 1507, dnia 28 Julii, indykta 10, od Ojca Józefa Sołtana, metropolity kijowskiego na Topilec, Baciuczyce²⁰ y Piszczów monasterowi supraskiemu, w oryginale y kopii dany przywilej, czyli — zapis.

N. 8. Roku 1507, w kancelarii W. X. Lit., Najjaśniejszego Zygmunta I króla polskiego przywilejów czyli zapisów tak przez JW. Alexandra Chodkiewicza na majątność Choroszczę²¹, jako też przez Józefa Sołtana na Topilec y inne monasterowi supraskiemu zapisanych, w kopii ruskiej — potwierdzenie²².

1502; 1504-1505). Por.: *АСД*, т. IX, с. 3-5; *ВЗР*, Вильно 1867, г. V, кн. VII, т. I, Приложения, с. 1-3.

¹⁸ Kopia dokumentu królewskiego Aleksandra z 28 lipca 1505 r. potwierdzającego kupno przez ihumena ziemi i sianożęci w Boginie od Onisyma Jakowlewicza Wyporadkowicza, zwanego Bokina, *АСД*, т. IX, с. 27; *ВЗР*, Вильно 1867, г. V, кн. IX, т. III, Приложения, с. 6-7. Sam zakup przez mnichów supraskich terenów pomiędzy rzekami Białystok i Supraśl a drogą z Dojlid do Jurowiec od Onisima, Efedia, Iwana, Paszki i Olizara został dokonany prawdopodobnie w 1501 r. Por.: J. Maroszek, *Rewelacyjne odkrycie nieznanych najstarszych dokumentów dla Białegostoku*, „Białostoczczyzna”, 1999, nr 1, s. 22-23. Król Aleksander Jagiellończyk zatwierdził akt kupna ihumenowi supraskiemu i posiadane barcie, jaz, izbę i sianożęcia nad Supraślą, *АСД*, т. IX, с. 27.

¹⁹ *АСД*, т. IX, с. 6-7, 9.

²⁰ Chodzi tu o Baciuty.

²¹ W *Kronice Ławry Supraskiej* dokument ten jest datowany na 13 października 1510 r., *АСД*, т. IX, с. 13-16; *Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археологической комиссией*, т. I, Санкт-Петербург 1863, с. 40-42 (dalej: *АЮЗР*); *Акты, издаваемые комиссией, высочайше учрежденною для разбора древних актов в Вильне* (dalej: *АВАК*), т. VI, Вильно 1872, с. 3; Krytyczne wydanie dokumentu por.: *Prawa i przywileje miasta i dóbr ziemskich Zabłudów XV-XVIII*, opr. J. Maroszek, Białystok 1994, s. 37-45.

²² Potwierdzenie nadań Aleksandra Chodkiewicza na dobra Choroszcz na rzecz monas-

N. 9. Roku 1509, dnia 15 Marca, od króla Zygmunta XX. Bazylianom supraskim na murowanie cerkwi w puszczy JWW. Chodkiewiczów²³, wraz z kopia polską na pergaminie — przywilej.

N. 10. Roku 1510, dnia 10 January, indykta 13, od JW. Alexandra Chodkiewicza do poddanych Chorostowa y Pużycz oddając monasterowi supraskiemu²⁴, po rusku pisany — list.

N. 11. Roku tegoż, dnia 10 Marca, indykta 13, od JW. Alexandra Iwanowicza Chodkiewicza do namiestnika Chorostowskiego o oddanie wsi Chrostowa do monasteru supraskiego, pisany — list.

N. 12. Roku tegoż, dnia 27 Junii, od JX. Józefa Sołtana, metropolity kijowskiego

k. 10

z dozwoleń na antymisję patriarchy konstantynopolitańskiego²⁵ któremu kolwiek kapłanowi służbę bożą odprawować, do JW. Alexandra Chodkiewicza, pisany — list.

N. 13. Roku 1510, dnia 15 Octobra, o założeniu y funduszach monasteru supraskiego, który jako y przez które fundatorskie osoby, początek swój wziął²⁶, w kopii — opisanie.

teru supraskiego i Józefa Sołtana na wsie Topilec, Baciuty i Piszczewo przez króla Zygmunta Starego nastąpiło 17 lipca 1507 r., *АСД*, т. IX, с. 21-24. W granicach uposażenia monasteru znajdowało się sześć wsi: Topilec, Baciuty, Zawady, Zaczerlany, Kościuki i Gajewniki. Uposażenie obejmowało tereny obfitujące w lasy i rzeczki, a poprzez rzekę Narew miało doskonałe połączenie z Choroszczą. Dobra te zapewniały główne zaplecze monasteru i gwarantowały jego rozwój. Zapis fundacyjny Choroszczy dla monasteru supraskiego nastąpił w 1501 r. Porównaj z dokumentem 2 niniejszego sumariusza.

²³ Модест (архим.), *Супрасльскій Благовещенскій монастирь*, ВЗР, Вильно 1867, г. V, т. I, кн. 2, отд. 2, с. 75. Wątpliwości w sprawie datacji dokumentu por.: J. Maroszek, *Kalendarium klasztoru Ojców Bazylianów w Supraślu — czasy Aleksandra Chodkiewicza*, „Białostoczczyzna”, 1994, nr 2, s. 7, przyp. 32.

²⁴ Por.: Potwierdzenie Zygmunta Starego 23 października 1529 r. nadania przez Aleksandra Chodkiewicza dóbr Chworostowo i Pużycze na Polesiu oraz Fasty, Porosły i Klewinowo na Podlasiu na rzecz monasteru supraskiego, *АСД*, т. IX, с. 40-41; *АВАК*, т. I, Вильно 1865, с. 46-49.

²⁵ Mowa tu o patriarsze carogrodzkim Pachomiuszu I (1504-1513).

²⁶ Zapewnie mowa tu o liście pergaminowym z dwiema pieczęciami od metropolity i Aleksandra Chodkiewicza zakonnikom monasteru supraskiego, wystawiony w Supraślu pod datą 15 października 1510 r. Por.: „Rejestr przywilejów ziemskich po Hrehorowiczach Chodkiewiczach do Anny Chodkiewiczówny Pacowej wojewodziny mścisławskiej należących, przechowywanych w skrzynce czerwonej, aktywowanych w aktach głównych

N. 14. Roku tegoż, dnia 13 Octobra datowanego²⁷, a zaś 1623, dnia 31 January, z metryki W. X. Lit., wydanego konfirmacji funduszu supraskiego przez Najjaśniejszego króla Zygmunta III — ekstrakt²⁸.

N. 15. Roku tegoż, dnia 15 Octobra, przez JW. Józefa Sołtana y Alexandra Chodkiewicza wspólnych fundatorów zakonników klasztoru supraskiego²⁹, w oryginale ruskim y kopii polskiej podane y spisane życia — reguły.

k. 11

N 2 Fascykuł pod literą B

W którym od WW XX Bazylianów supraskich JW. Papiejewiczom Złotoryjom względem osadzenia pszczół y wyrobienia bartni w puszczy dana asekuracja; tudzież zapis Józefa Sołtana metropolity kijowskiego XX Bazylianom supraskim na dobra Władyczyce y inne dany; zrzeczenie się tegoż metropolity władzy swojej do monastyrza supraskiego; y list od pomienionego metropolity kijowskiego aby dobra Choroszcz y inne JW. Alexandra Chodkiewicza w swoją opiekę wziął zawierają się od roku 1513 do 1514.

N. 1. Roku 1513, dnia 21 February, od króla Zygmunta Hrehoremu Zofoniewiczowi nazwanemu Denis Żaba na majątność Klewinów z przyległościami, w powiecie bielskim wiecznością nadaną³⁰, z kopią na pergaminie y pieczęcią woskową — przywilej.

N. 2. Tego roku 1513, dnia 13 Marca, od XX Bazylianów supraskich J.P.P. Maciejowi i Janowi Popiejewiczom Złotoryjom na osadzenie pszczół y wyrabianiu barci³¹, w oryginale y kopii spisana — asekuracja.

Trybunału WKL” z 7 października 1614 r. [w:] *Prawa i przywileje miasta i dóbr ziemskich Zabłudów XV-XVIII*, opr. J. Maroszek, Białystok 1994, s. 86.

²⁷ Aleksander Chodkiewicz, na prośbę metropolity kijowskiego, przenosi monaster na uroczysko Suchy Hrud oraz nadaje klasztorowi w 1500 r. dwór i miasteczko Choroszcz. Oryginał dokumentu znajduje się w Muzeum Narodowym w Krakowie, MNK 541/1. Dokument został opublikowany w: *АСД*, т. IX, с. 13-16.

²⁸ *АСД*, т. IX, с. 21. Wątpliwości wobec wiarygodności dokumentu por.: J. Maroszek, *Rewelacyjne odkrycie nieznanych najstarszych dokumentów dla Białegostoku*, s. 8-9. W dokumencie mowa tu o królu Zygmuncie III Wazie (1587-1632).

²⁹ *АСД*, т. IX, с. 16-19; ВЗР, Вильно 1867, г. V, кн. VII, т. I, с. 19-26.

³⁰ Grzegorz Zofoniewicz Denisowicz posiadał dobra Klewinów od 1513 r., które w 1528 r. sprzedał Aleksandrowi Chodkiewiczowi. Por.: Biblioteka Litewskiej Akademii Nauk, sygn. F 16-134, k. 12-13. Dobra Klewinów, Markowszczyznę (Mielkowszczyznę), Korejwoszczyznę i Bielewsczczyznę otrzymał bojarzyn smoleński od Zygmunta Starego 21 lutego 1513 r. Inna datę nadania podaje J. Maroszek, *Prawa i przywileje miasta i dóbr ziemskich Zabłudów XV-XVIII*, s. 47-50.

³¹ Maciej i Jan Papiejewiczowie, poddani Albrechta Gasztołda. Por.: *АСД*, т. IX, с. 31-32; ВЗР, Вильно 1867, г. V, кн. IX, т. III, Приложения, с. 13-15, 19-21.

N. 3. Roku tegoż, dnia 28 Julii, od JX. Józefa Sołtana metropolity kijowskiego

k. 12

WW.OO. Bazylianom supraskim na dobra Władczyce y inne wiecznie dany y służący w kopii polskiej — zapis.

N. 4. Roku 1513, od JW. Alexandra Chodkiewicza, starosty brzeskiego, marszałka W. X. Lit., jako fundatora względem elekcji superiora w klasztorze supraskim³², w dwóch kopiach spisane — punkta.

N. 5. Roku 1514, dnia 5 February, od JW. Józefa Sołtana, metropolity kijowskiego na instancją JW. Alexandra Chodkiewicza wspierającego fundatora supraskiego w polskiej władzy y w dawaniu się w rządy monastera supraskiego³³, na pergaminie po rusku z woskowymi pieczęciami y kopią tegoż — zrzeczenie.

N. 6. Roku 1514, dnia 19 Junii, od Józefa Sołtana, metropolity kijowskiego, do Alexandra Chodkiewicza aby dobra Choroszcze y inne w swojej opiece miał³⁴, w oryginale y kopii pisany — list.

k. 13

N 3 Fascykuł pod Literą C

W którym listy króla Zygmunta I, Mikołaja Raczkowicza marszałka y sekretarza JKM³⁵, Michała Hlińskiego³⁶. Dekret Jana Mikołajewicza Radziwiłła względem ograniczenia dóbr Topilca oraz przywilej Alexandra Chodkiewicza zamiany dóbr Choroszczy na majątność Fasty monasterowi supraskiemu nadany y list czyli karta, tegoż na jaz w obrębie supraskim czerńcom dana. Jako też list Józefa Sołtana metropolity kijowskiego do JW. Alexandra Chodkiewicza pisany zawierają się od roku 1515 do roku 1521.

N. 1. Roku 1515, dnia 6 Octobra, Najjaśniejszego Zygmunta I, króla polskiego, który daje monasterowi supraskiemu ziemię Uboczowszczyznę od poddanych surażskich w kopii ruskiej pisany — list.

N. 2. Tego Roku i miesiąca tegoż 11 dnia, od JW. Mikołaja Michnowicza Raczkowicza marszałka y sekretarza JKM Zygmunta I, który pozwala za-

³² Po śmierci ihumena Kalista w 1513 r. na przełożonego monasteru wybrano Jonasza (1513-1532).

³³ Oryginał jest przechowywany w: AP w Krakowie, Archiwum Młynowskie Chodkiewiczów (dalej: AMCh), nr 36; ВЗР, Вильно 1867, г. V, кн. VII, т. I, с. 15.

³⁴ Druk bez daty rocznej w: *ACZ*, т. IX, с. 35-36.

³⁵ Raczkiewicz Mikołaj Michnowicz, zwany Bakałarzem, pisarz królewski (1505-1520), marszałek gospodarski (1514-1527), PSB, t. XXI, s. 100-101.

³⁶ Michał Hliński, marszałek dworski (1505-1506), namiestnik bielski (1505-1506), zm. 1534, PSB, t. VIII, s. 69-70.

konnikom monastera supraskiego na rzece w Białym Stoku zasypać³⁷, w oryginale ruskim pisany — list.

N. 3. Roku 1516, dnia 4 February, od Michała Hlińskiego³⁸

k. 14

do namiestników bielskiego y brańskiego aby według przywileju króla Topilec y Baciuczycze ograniczyli y monasterowi supraskiemu podali pisany — list.

N. 4. Roku 1516, dnia 22 February, JW. Jana Mikołajewicza Radziwiłła³⁹, namiestnika wilkijskiego, za zamienieniem na granicę topilską, nastąpiony — dekret.

N. 5. Roku tegoż, dnia 20 Junii, zamiany od Stefana Czaplica, bojarzyna JW. Alexandra Chodkiewicza, gruntów Uhła zwanych do majątności Choroszcza XX Bazylianom supraskim⁴⁰, dany na pergaminie — list.

N. 6. Roku tegoż, dnia 1 Octobra, od JX. Józefa Sołtana, metropolity kijowskiego, do JW. Alexandra Chodkiewicza exkuzujący się, iż nie swą wola, ale na prośbę ihumena w Choroszczy w folwarku supraskim w oryginale y kopii pisany — list.

³⁷ Na początku monaster supraski oprócz pasu puszczańskiego między rzekami Grabówką i Brzozówką, dóbr choroskich posiadał ziemie sięgające do Białego Stoku, poprzez zakupienie od „ludzi królewskich pasa łąk”. Ziemie te były obiektem konfliktów między monasterem a właścicielem dóbr białostockich Mikołajem Michnowiczem Raczkiewiczem. Drugim obszarem spornym były ziemie nabyte przez mnichów supraskich od Onisima Jakowlewicza Wyporadkowicza, potwierdzone przez króla Aleksandra w 1505 r., na które Mikołaj Michniewicz otrzymał w 1509 r. również przywilej. Biblioteka Akademii Nauk w Wilnie, F 16 (B2), nr 134, k. 12v. Por.: J. Maroszek, *Rewelacyjne odkrycie nieznanych najstarszych dokumentów dla Białegostoku*, s. 23-24. Mikołaj Michniewicz zaproponował monasterowi zwrot pieniędzy na zakupione u Jakowlewicza łąki, a po otrzymaniu odmowy zabronił poddanym monasteru korzystania z drogi przez Białystok. Spór zakończył się kompromisem 14 grudnia 1514 r. Ihumen supraski otrzymał zwrot pieniędzy za łąki i uzyskał swobodę przejazdu przez Białystok. Por.: Druk z inną datą dzienną — 11 grudnia, *ACD*, t. IX, c. 32-34; AP Kraków, AMCh, nr 35, k. 1-8; M. Łozowska, *Fundacja klasztoru supraskiego w pierwszej połowie XVI wieku. Próba interpretacji dokumentów uposażeniowych*, [w:] *Małe miasta. Historia i współczesność*, t. I, Supraśl 2001, s. 52-53.

³⁸ Michał Lwowicz Hliński, marszałek dworski (1500-1506), namiestnik bielski (1505-1506), zm. 1534, PSB, t. VIII, s. 65-69.

³⁹ Jan Mikołajewicz Radziwiłł, namiestnik wilkijski (1495), marszałek hospodarski (1499), kasztelan trocki, zm. 1522, PSB, t. XXX, s. 191-192.

⁴⁰ Ziemia ta jednym końcem wchodziła w środek pól należących do monasteru supraskiego. Jej właściciel Stefan Czaplic dokonał z ihumenem supraskim zamiany naby-

N. 7. Roku tegoż, dnia 17 Decembra, Najjaśniejszego Zygmunta I, króla polskiego, aby poddani Pana Albrychta Marcinowicza⁴¹ według listu na siebie danego trzymali ziemię i dając do monasteru supraskiego co rok po beczce miodu przasnego w oryginale ruskim — list.

N. 8. Roku 1517, dnia 21 Junii, od JW. Alexandra Chodkiewicza do namiestnika choroskiego aby w sprawie monasterskiej wyjazd uczyniwszy granicę od Topilca za Choroszczą poprawił

k. 15

w oryginale pisany — list.

N. 9. Roku 1518, dnia 15 January, od JW. Jana Radziwiłła, podczaszego JKM, pozwalając monasterowi supraskiemu groblą uczynioną ku brzegom Onego znosić do swego własnego brzegu topilskiego, w oryginale — list⁴².

N. 10. Roku tegoż dnia, 27 January, datowany a roku 1614, dnia 27 January, w ziemi grodzieńskiej oblatowany JW. Aleksandra Chodkiewicza za zmiany Choroszczy na Fasty, którym opisane granice⁴³, w ekstrakcie ruskim — przywilej.

tych od gajewników suraskich pól i dąbrowy oraz wspomnianych gruntów Uhła nad rzeką Niewodnicą na ziemię zwaną Teniewskie Pole, *АСД*, т. IX, с. 31, 36-37; *АВАК*, т. I, Вильно 1865, с. 14.

⁴¹ Olbracht Gasztold, starosta bielski (1513), wojewoda połocki (1513), trocki (1519), wileński (1522-1539), kanclerz (1522-1539), *PSB*, t. VII, s. 299-303.

⁴² Jan Mikołajewicz Radziwiłł, podczaszy królewski, dał pozwolenie za sumę 1 kopy groszy, *ВЗР*, Вильно 1867, г. V, кн. IX, т. III, Приложения, с. 21-22.

⁴³ Mikołaj Mikołajewicz Radziwiłł, wojewoda trocki i wileński, kanclerz królewski, miał rozstrzygnąć skargę mieszkańców włości suraskiej na ihumena Antoniego. Ihumen twierdził, że Aleksander Chodkiewicz ofiarował monasterowi Choroszcz z terenami między rzekami: Białymstokiem, Supraślą, Narwą, Rogówką, Choroszczą i Barszczówką 17 lat temu. Jego poprzednicy Pafnucy, Kalikst i Jonasz z dóbr tych korzystali. Archimandryta Modest (Модест (архим.)), *Супрасльскій Благовеценскій монастырь*, приложения, № 6, с. 15-17), a za nim Józef Maroszek, uznając dokument za fałszyfikat (J. Maroszek, *Rewelacyjne odkrycie nieznanych najstarszych dokumentów dla Białegostoku*, s. 11-12) podają datę owego sądu Radziwiłła. Wojewoda wileński spór ten rozstrzygał w 1518 r. Mikołaj Radziwiłł zmarł w 1521 r., *PSB*, t. XXX, s. 319. Mikołaj Michajłowicz Raczkowicz, sekretarz królewski pozwolił mniuchom supraskim wykopać staw i wybudować młyn na rzece Biały Stok. *ВЗР*, Вильно 1867, г. V, кн. IX, т. III, Приложения, с. 17-19. Nie można się zgodzić z poglądem J. Maroszka, że nie ma informacji o ihumenie Antonim. Fakt, że nie występuje on w *Kronice Ławry Supraskiej* nie oznacza, że go nie było. Antoni, czwarty przełożony monasteru supraskiego, przebywał w monasterze od samego początku jego funkcjonowania. Jego imię wpisane jest w wykazie braci monasteru za ihumena Pafnucego

N. 11. Roku tegoż, od króla Zygmunta, bojarzynowi smoleńskiemu Hrehoremu Safonowiczowi Denisowi Żabie na majątności Klewinów, Miłkowszczyznę w języku łacińskim na pergaminie, z pieczęcią woskową wiecznej darowizny,⁴⁴ z kopią dany — przywilej.

N. 12. Roku 1520, dnia 4 Junii, JW. Alexandera Iwanowicza Chodkiewicza

i Jonasza. Prawdopodobnie mnich Antoni miał świeckie imię Anastazy i pochodził z prawosławnej rodziny mieszczańskiej. Święty, znany w młodości ze swego porywczego charakteru, doprowadził do zabójstwa człowieka. W odruchu skruchy za popełniony grzech wstąpił do monasteru Zaśnięcia NMP w Supraślu i złożył śluby zakonne za pierwszego archimandryty Pafnucego. Około 1516 r. po śmierci ihumena Jonasza został przełożonym monasteru. W 1518 r. występuje on w sporze monasteru z poddanymi włości suraskiej, którzy bezprawnie zajęli niektóre ziemie należące do Choroszczy. Choroszcz zaś stanowiła uposażenie monasteru supraskiego (ВЗР, Вильно 1867, т. V, кн. 9, т. III, с. 15-17). W nieznanych bliżej okolicznościach ihumen Antoni zmuszony został do opuszczenia monasteru w Supraślu i udał się do jednego z monasterów na Świętej Górze Atos. Według żywotu świętego powodem wyjazdu z Supraśla było dążenie do oddania swego życia za wiarę prawosławną w krajach muzułmańskich. Niektórzy badacze uważają, że Antoni jeszcze w Supraślu złożył śluby wielkiej schimy z imieniem Onufry (J. Charkiewicz, *Św. Antoni Supraski*, „Wiadomości Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego”, 2005, nr 3 (184), s. 11.). Antoni Supraski na Świętej Górze Atos przez kilka lat przebywał w wieży św. Sawy Serbskiego, niedaleko świątyni Protatu w stolicy Karies. Tam nie uzyskał zgody od starców atoskich na śmierć męczeńską i przez kilka lat prowadził życie zakonne. Jednakże słysząc o męczeńskiej śmierci młodzieńca Jana, zmęczonego przez Turków w greckim mieście Serres, podjął decyzję pójścia jego śladami. Mnich Antoni udał do Saloniki i wszedł do cerkwi Bogurodzicy Achiropiitos, zamienionej w latach czterdziestych XV w. na meczet. W czasie muzułmańskiego nabożeństwa Antoni Supraski zaczął się modlić, za co został pobity i wtrącony do więzienia. Na przesłuchaniu odmówił przejścia na islam i w ostrej formie potępił prześladowanie chrześcijan. Za swoją działalność i wystąpienie został zabity, a następnie spalony. (Wydanie okolicznościowe żywotu świętego z ikoną św. Antoniego Supraskiego, Supraśl 2007). Żywot św. Antoniego Supraskiego spisano w jednym z klasztorów atoskich na podstawie opowieści mnichów. Żywot ten był znany mnichom supraskim, albowiem wielu zakonników ze Świętej Góry Atos przebywało w prawosławnych ośrodkach monastycznych na terenie Wielkiego Księstwa Litewskiego. Do naszych czasów zachował się XVI-wieczny odpis znajdujący się w rękopisie *Prologion Wierszowy*, który jest przechowywany w Państwowym Muzeum Historycznym w Moskwie (*Православная Энциклопедия*, т. II, Москва 2000, с. 680).

⁴⁴ Przywilej Zygmunta Starego z 28 października 1518 r. dany Grzegorzowi Zofonowiczowi Denisowiczowi, bojarzynowi smoleńskiemu, por.: *Prawa i przywileje miasta i dóbr ziemskich Zabłudów XV-XVIII*, s. 47-50.

jaz dany w obrębie supraskim do monastera supraskiego w oryginale — list.

N. 13. roku 1521, dnia 28 January⁴⁵, od Najjaśniejszego Alexandra, króla polskiego do J.O.X. Michała Hlińskiego aby wyjechał y ograniczył ziemię topilską podług tych granic jak opisano

k. 16

w przywileju królewskim w kopii — list.

N. 14. Roku 1524, dnia 5 Junii, w Tykocinie datowany, między Wysowichowiczami włościanami surżaskimi z jednej a W. Hrehorym Żabą dóbr Klewinowa dziedzicem z drugiej strony, względnie zabranego gruntu czyli pola do majątności Klewinowa z dawna należącego z opisaniem granic gruntów surżaskich od Klewinowa, przez JW. Albrychta Marcinowicza Gasztołda, wojewody wileńskiego, starosty bielskiego⁴⁶, na rzecz tegoż W. Żaby w oryginale ruskim zapadły — dekret.

k. 17

N 4 Fascykuł pod literą D

w którym listy króla Zygmunta do Józefa metropolity kijowskiego y całej Rusi; y ihumena supraskiego Niła; tudzież potwierdzenie Topilca do monastera supraskiego należący y dekret kompromisarski między Surażem a Choroszczą XX Bazylianom supraskim służący zawierają się od roku 1526 do roku 1527.

N. 1. Roku 1525, dnia 2 Maja, od króla Zygmunta I bojarzynowi smoleńskiemu Denisowi Żabie potwierdzający zamianie trzech chłopów z Bielszczyzny od Klewanowa odległych, na drugich przyległych na pergaminie⁴⁷, po rusku z pieczęcią woskową y kopią — przywilej.

N. 2. Roku tegoż, dnia 7 Junii W. Niła czerńca imieniem wszystkich braci monastera supraskiego na urządzie bielskim przed namiestnikiem Maciejem Lewickim⁴⁸ o wyprowadzenie chłopca topilskiego y zabranie zabudowania gdzie on mieszkał oraz spustoszenie stawu topilskiego na poddanych surażskich zamieszczona po rusku — żałoba.

N. 3. Roku 1526, dnia 19 Junii, na żałobę dwóch zakonników

⁴⁵ Dokument jest wystawiony z mylną datą roczną. Jeżeli uznać go za autentyczny, to powinien zostać wystawiony przed 1506 r.

⁴⁶ Olbracht Gasztołd, starosta bielski (1513), wojewoda połocki (1513), trocki (1519), wileński (1522-1539), kanclerz (1522-1539).

⁴⁷ Przywilej Zygmunta Starego z 2 maja 1525 r. dany Grzegorzowi Zofoniewiczowi Denisowiczowi, bojarzynowi smoleńskiemu, na wieś Klewinów w powiecie bielskim.

⁴⁸ Maciej Lewicki, podsędek bielski (1536-1562), starosta bielski (1545), sędzia bielski (1553-1559).

k. 18

monasterya supraskiego od Najjaśniejszego króla Zygmunta I do Wojciecha Iwanowicza namiestnika kowieńskiego y bielskiego aby Surażanom krzywd czynić zakazał w Topilcu, pisany — list.

N. 4. Roku 1526, dnia 25 Junii, między Surażem a Choroszczą od rzeki Barszczówki nazwanej w sprawie XX Bazylianom supraskim z Surażanami przysądżający pole za tąż rzeką na rzecz monasterya woryginalie kompromisarski — dekret.

N. 5. Roku tegoż, dnia 16 February, w Warszawie datowany a Roku 1791, dnia 26 Junii, do akt ziemskich akt grodzkich poddany, Najjaśniejszego Zygmunta I króla do JM X. Józefa, metropolity⁴⁹, przykazując aby do monasterya nie wtrącał się supraskiego, woryginalie y kopii pisany — list.

N. 6. Roku 1527, Junii 2, od Najjaśniejszego króla Zygmunta I na żalobę JW. Alexandra Chodkiewicza do X. Niła ihumena, aby się stawił przed sądem y kalkulacje z pieniędzy y innych skarbów monasterskich uczynił, pisany — list.

k. 19

N 5 Fascykuł pod literą E

w którym dokumenta to jest kopia nadania pewnych dóbr od JW. Alexandra Iwanowicza Chodkiewicza do monasterya supraskiego tudzież list króla Zygmunta I do wójta knyszyńskiego Korzeniewskiego —oryginal przywileju J.W. Alexandra Chodkiewicza marszałka W. X. Lit. zamiany za miasto Choroszcze wyjąwszy Fasty y Porosłe na Polisiu Danniki, Chrostowo y Pużycze monastyrowi supraskiemu przydając zawierają się od roku 1528 do roku 1533.

N. 1. Roku 1528, dnia 12 Julii, od Najjaśniejszego króla Zygmunta na dobra Dojlidy JW. Alexandrowi Chodkiewiczowi służące, nadania — potwierdzenie⁵⁰.

N. 2. Roku tegoż, dnia 26 Decembra, od JW. Hrehorego Denisowicza Żaby JW. Alexandrowi Chodkiewiczowi, marszałkowi W. X. Lit., na folwark Klewinów w włości supraskiej, w powiecie bielskim leżącej, za sumę 180 kop groszy litewskich licząc na kopę po 10 pieniędzy białych, na pergaminie po rusku, z 4 woskowymi pieczęciami y dwoma kopiami wieczystej sprzedaży — prawo⁵¹.

N. 3. Roku 1529, dnia 23 Octobra, nadania dóbr to jest

⁴⁹ Chodzi tu o metropolitę kijowskiego Józefa III (1522-1534).

⁵⁰ Potwierdzenie kupna Dojlid przez Aleksandra Chodkiewicza, starostę brzeskiego, od Jundziłów przez króla Zygmunta Starego 20 lipca 1528 r. J. Wiśniewski, *Początki Białegostoku i okolicznego osadnictwa*, s. 22.

⁵¹ Oryginal przechowywany w Muzeum Narodowym w Krakowie, nr 542/8. Grzegorz Zofonowicz Denisowicz, zwany Żabą, bojarzyn smoleński, sprzedał Aleksandrowi Chodkiewiczowi, staroście brzeskiemu za 180 000 groszy litewskich otrzymane od

k. 20

Fastów, Chorostowa, Pużycz y innych do JW. Alexandra Iwanowicza Chodkiewicza Bazylianom monasterowi supraskiemu przez Najjaśniejszego Zygmunta króla polskiego⁵², w kopii y oryginale — potwierdzona.

N. 4. Roku 1532, dnia 28 February, od Najjaśniejszego Zygmunta I, króla polskiego do wójta knyszyńskiego Korzeniewskiego aby wyjechawszy na ziemię bartną montera supraskiego w którą się ustępował wójt Dobrzeimiński rozeznawał komu by należeć miało, w oryginale pisany — list.

N. 5. Roku 1529, dnia 27 Octobra, za Choroszcze na Chrostowo y Pużycze z instancją Józefa Sołtana w kopii chodkiewiczowska — zamiana⁵³.

N. 6. Roku 1533, dnia 30 Octobra, od JW. Alexandra Chodkiewicza marszałka na żądanie JX. Sołtana, metropolity kijowskiego, y zakonników supraskich za miasto Choroszcz wyjąwszy Chwasty y Porosłe, na Polisiu daniki Chrostowo y Pużycze, przydając do monastera supraskiego z opisaniem granic dany y służący — przywilej⁵⁴, którego tegoż akta datowany a roku 1623 dnia 31 January w aktach Kancelarii Wielkiego Xięstwa Litewskiego, w kopiach trzech y po łacinie pisany jednej — oblata.

N. 7. Roku tegoż 30 Octobra od J.W. Alexandra Chodkiewicza pozwalający XX Bazylianom

k. 21

na drugim miejscu budować się w kopii dany — instrument.

N 6 Fascykuł po literą F

w którym listy króla Zygmunta I za żalobą J.W. Alexandra Chodkiewicza

króla ziemie na rzece Mince Klewinowo. W kopiach występują różne sumy i zmienne nazwy. *Prawa i przywileje miasta i dóbr ziemskich Zabłudów XV-XVIII*, s. 86. Proponuje również list bojarzyna smoleńskiego z dnia 27 grudnia 1528 r. potwierdzający akt sprzedaży Klewinowszczyzny, tamże, s. 88.

⁵² Zygmunt Stary 23 października 1529 r. potwierdza nadanie przez Aleksandra Chodkiewicza dóbr Chworostowo i Pużycze na Polesiu oraz Fasty, Porosły i Klewinowo na Podlasiu na rzecz monasteru supraskiego, *АСД*, т. IX, с. 40-41; *АВАК*, т. I, Вильно 1865, с. 46-49.

⁵³ Mowa tu o byłym władcy smoleńskim Józefie II Sołtanie, metropolicie kijowskim (1507-1521), *АСД*, т. IX, с. 39, 42-43.

⁵⁴ Na prośbę zmarłego ihumena Józefa Sołtana i mnichów Aleksander Chodkiewicz zamienił należącą do klasztoru Choroszcz na Fasty i Porosły oraz Chworostowo i Pużycze na Polesiu, a także zakupiony dwór Klewinowo i część Puszczy Błudowskiej. Część Puszczy Błudowskiej należącej do monasteru wytyczały rzeki Supraśl, Pilnica vel Kraśnica, Zorawka i Cieliczanka. Por.: *АСД*, т. IX, с. 41-45; AP w Białymstoku, Kamera Wojenna i Domen Prus Nowowschodnich, nr 1592b, k. 2-5.

do J.O.X. Mikołaja Mikołajowicza Radziwiłła, wojewody wileńskiego y samej Xiężnej Radziwiłłowej, wojewodziny wileńskiej, aby poddanym topilskim do monastyra supraskiego należącym krzywdy nie czynili pisane zawierają się od roku 1534 do roku 1538.

N. 1. Roku 1534 dnia 3 Junii Najjaśniejszego Zygmunta króla polskiego do J.O.X. Mikołajowej Radziwiłłowej, aby krzywd poddanym topilskim nie czyniono, pisany — list.

k. 22

N. 2. Roku 1534, dnia 3 Junii, od króla Zygmunta I do Pana Jana Mikołajowicza Radziwiłła⁵⁵ aby zakazał poddanym Namińskim wstępować w sianożęcie topilskie pisany — list.

N. 3. Roku 1536, dnia 29 Aprilis, Najjaśniejszego Zygmunta I, króla polskiego, do J.O.X. Mikołaja Radziwiłła, wojewody wileńskiego, aby nie krzywd nie czynił włościanom topilskim pisany — list.

N. 4. Roku 1537, dnia 12 Marca, Najjaśniejszego króla Zygmunta I do J.O.X. Mikołajowej Radziwiłłowej, wojewodziny wileńskiej, gdzie na żądanie J.W. Aleksandra Chodkiewicza wysłał Woynę Bohowityna, dworzannina swego, by rozszadził krzywd w Topilcu podziałłym, pisany — list.

N. 5. Roku y miesiąca tychże dnia 23 w sprawie JW. Alexandra Chodkiewicza na J.O.X Radziwiłła iż o zabranie gruntów y sianożęci do folwarku topilskiego należących Najjaśniejszego króla Zygmunta pisany — mandat.

N. 6. Tejże daty Najjaśniejszego króla polskiego Zygmunta I do J.O.X. Radziwiłłowej, wojewodziny wileńskiej, aby według listu zaręcznego zakazała poddanym swoim czynić krzywd Topilcowi, pisany — list.

N. 7. Roku tegoż, 13 Octobra, Najjaśniejszego króla Zygmunta I od J. O. X. Mikołaja Radziwiłła, wojewody wileńskiego, aby w sprawie JW. Alexandra Chodkiewicza, marszałka, w pretensjach nawzajem między sobą,

k. 23

pisany — list.

N. 8. Roku 1538, dnia 4 Marca, w Krakowie datowany, Najjaśniejszego króla polskiego Zygmunta I do Wojciecha Janowicza, marszałka W. X. Lit.⁵⁶, aby za żałobą ihumena supraskiego Topilcom, które dał Alexander król Józefowi Sołtanowi, a po tym tenże na monaster supraski zapisał, krzywd nie czyniono, pisany — list.

N. 9. Roku tegoż, dnia 12 Decembra, tegoż króla do J.O.X. Mikołaja Radziwiłła, wojewody trockiego, aby od inkursji monaster supraski bronił,

⁵⁵ Jan Mikołajewicz Radziwiłł, starosta bielski (1522-1542), PSB, t. XXX, s. 192-195.

⁵⁶ Chodzi tu o Macieja Wojciecha Janowicza Jundziłła marszałka dworskiego W. Ks. Lit. (1538-1540).

a jeśliby kto co miał z archimandrytą tego monastera aby z nim prawnie czynił, pisany — list.

N. 10. Bez daty, w sprawie Topielczan o sianożęcie z poddanemi surażskimi przysądżający też sianożęć Topielcom⁵⁷, po rusku zapadły — dekret.

N. 11. Bez daty, w sprawie poddanych włości surażskiej z ihumenem monastera supraskiego w różnicach o sianożęcie, przez J. O. X. Radziwiłła, ferowany — dekret.

N. 12. Roku 1541, nazajutrz po święcie św. Bartłomieja, między gruntami zamku surażskiego wsią Tryczowską Najjaśniejszej królowej a dobrami Getejkowszczyzną, Raczkowszczyzną y Makarowszczyzną JW. Alexandra Chodkiewicza,

k. 24

starosty brzeskiego, w kopii ruskiej — rozgraniczenie.

N 7 Fascykuł pod literą G

w którym list Maksyma Kościeniewicza do Pafnucego ihumena supraskiego względem gruntu sprzedanego do monastera supraskiego, sprzedaż pola y sianożęci do Bokina Sienka Kłoczkwiczów temuż monasterowi oraz list od JW. Chodkiewicza do archimandryty supraskiego względem wybierania podatków posrebszczyzny na wojsko y list króla Zygmunta I do Wojciecha Iwanowicza marszałka swego aby zabronił Topielczanom krzywd czynić zawierają się od roku 1540 do roku 1542.

N. 1. Roku 1540 dnia, 28 Maja, Maksyma Kościeniewicza,

k. 25

poddanego surażskiego względem sprzedaży gruntu Onego ojczystego JX Pafnucemu ihumenowi supraskiemu, po rusku pisany — list⁵⁸.

N. 2. Bez daty od Bokina Sienka Wyporadkwiczów Kłoczkwiczów JX Pafnucemu ihumenowi supraskiemu, na grunt bortny z sianożęcią y połowę budynku w Supraślu będącego, przedaźny — list⁵⁹.

⁵⁷ Już w 1512 r. Marcin Steczkowicz, namiestnik suraski, rozpatrywał skargę ihumena supraskiego Pafnucego przeciwko Zielonce Bokiniczowi o sianożęć. Zielonka odbierał poddanym klasztornym z Topilca sianożęć i sam kosił trawę. Sianożęć należała do włości bielskiej, zanim ta 5 stycznia 1507 r. nie przeszła do majątności królowej Heleny Iwanówny. *Lietuvos Metrika. Knyga, nr 8, (1499-1514)*, Vilnius 1995, s. 187-188; ВЗР, Вильно 1867, г. V, кн. IX, т. III, Приложения, с. 7-8.

⁵⁸ List datowany jest na 20 maja 1505 r. Druk: ВЗР, Вильно 1867, г. V, кн. IX, т. III, Приложения, с. 5-6.

⁵⁹ List datowany 28 lipca 1505 r. Druk: ВЗР, Вильно 1867, г. V, кн. IX, т. III, Приложения, с. 6-7.

N. 3. Roku 1542, dnia 25 Marca, od JW. Alexandra Chodkiewicza, starosty brzeskiego, do archimandryty supraskiego Ojca Serheja⁶⁰ aby od poddanych swoich podatek na wojsko posrebszczyna zwany wybierał, pisany — list.

N. 4. Roku 1542, dnia 8 Julii, od W. Stefana Wielkowicza, skarbnika brzeskiego⁶¹, za oddanie podatku do Skarbu Królewskiego na rzecz monastya supraskiego dany — kwit.

N. 5. Roku tegoż, dnia 17 Decembra, Najjaśniejszego króla Zygmunta I do JW. Wojciecha Janowicza marszałka JKM, namiestnika bielskiego aby w przechodzeniu granic monastya supraskiego z Hajewnikowiczami zabronił Topilczanom krzywdy czynić oraz by zostawił Topilczan przy granicach podług przywileju króla Alexandra I po rusku pisany — list.

k. 26

N 8 Fascykuł po literą H

w którym listy upominalne króla Zygmunta I do JW Jarosza Sieniawskiego, wojewody bełskiego, aby stawem na rzece Narwie zajęтым sianożęci monastya supraskiego nie zatapiał, także list na sianożęć karakulską od JW. Alexandra Chodkiewicza, sprzedanie bartnego drzewa Baranowicze y kopia ograniczenia Topiłowia do monastya supraskiego zapisanego zawierają się w roku 1552.

N. 1. Roku 1552, dnia 15 Octobra, w Wilnie datowany, od Najjaśniejszego króla Zygmunta I do JW.

k. 27

Jarosza Sieniawskiego, wojewody bełskiego⁶², względem zatopienia sianożęci do monastya supraskiego należącej przez zajęcie stawu na rzece Narwi, pisany — list.

N. 2. Roku 1552, 18 Octobra, Najjaśniejszego króla Zygmunta do Jarosza Sieniawskiego, wojewody bełskiego, w tymże interesie pisany — upominalny list⁶³.

N. 3. Bez daty od JW Alexandra Chodkiewicza starosty brzeskiego na sianożęć karakulską monasterowi supraskiemu dany — list.

⁶⁰ Sergiusz Kimbar, archimandryta supraski (1532-1565).

⁶¹ Stefan Wielkowicz (Wielkiewicz), skarbnik gospodarski (1541-1546), klucznik wileński (1549), metropolita kijowski z imieniem zakonnym Sylwester (1556-1567).

⁶² W dokumencie jest pomyłka, chodzi tu o wojewodzica bełskiego Jarosza Jerofieja Sieniawskiego, syna Mikołaja Sieniawskiego, wojewody bełskiego (1542-1553) i ruskiego (1553-1569).

⁶³ ВЗР, Вильно 1867, г. V, кн. IX, т. III, Приложения, с. 22-23. Wielkie wątpliwości budzi data roczna dokumentu.

N. 4. Bez daty, od JP. Baranowicza. JX Pafnucemu, ihumenowi supraskiemu, na sprzedaż bartnego drzewa, brzegu⁶⁴ Płoski w oryginale dany — zapis.

N. 5. Bez daty, na majątności Topiłowa do monasteru supraskiego należącej⁶⁵, w kopii — ograniczenie.

k. 28

N 9 Fascykuł pod literą J

w którym dokumenta do monasteru supraskiego należą; to jest zamiana wsiów między starostwem wołpińskim a wsiami do monasteru supraskiego przyległymi oraz po śmierci JW. Alexandra Chodkiewicza pierwszego fundatora przez JWW Hrehorego, Jerzego Chodkiewiczów braci między sobą rodzonych ustawione reguły zakonników klasztoru supraskiego; tudzież kwity opłaconego podatku z dóbr monasteru supraskiego, zawierają się od roku 1563 do 1568.

N. 1. Roku 1563 dnia 10 Octobra od JPP Jana Wojciechowiczów Kmity, marszałka JKM,⁶⁶ Jana Makowieckiego, kustosa wileńskiego y Jana Hradowskiego, ciwuna drywańskiego; Birczych Ziemskich, z odebranego podatku srebszczyzny, z włości topińskiej należącego dany — kwit.

N. 2. Dnia 22 Marca, roku 1567, między starostwem wołpińskim to jest dworem Kołodzieżyńskim y wsiami Mieleszkami y innymi a wsiami Podrzeczem y Husakami⁶⁷, w kopii, wsiów — zamiana.

N. 3. Roku 1568, dnia 2 Aprilis, przez JWW Hrehorego y Jerzego Chodkiewiczów jak się mają

k. 29

WW.OO. Bazylianie suprascy w monasterze dowolnie sprawować, ustawiony — porządek.

N. 4. Roku 1568, dnia 2 Aprilis, tak od JW. Józefa Sołtana metropolity y Alexandra Chodkiewicza pierwszych fundatorów, jako też od JWW Hrehorego y Jerzego Chodkiewiczów, zakonnikom klasztoru supraskiego reguły — postanowienie⁶⁸.

⁶⁴ Pafnucy Sieheń, archimandryta supraski (1500-1510). Dokument nie znany w literaturze naukowej.

⁶⁵ Dokument dotyczy Topilca.

⁶⁶ Kmita Jan Wojciechowicz, dzierżawca wilkomirski, marszałek gospodarski (1554-1563).

⁶⁷ Zygmunt August dokonał zamiany gruntów wsi Podrzecz Husaki, należącej do Grzegorza Chodkiewicza, oddając mu w zamian wsie Bielewicz, Mieleszki i Supraśl Nacewicz położone około Gródka. *АВАК*, т. XIV, Вильно 1888, с. 180-184; J. Maroszek, *Revelacyjne odkrycie nieznanych najstarszych dokumentów dla Białegostoku*, s. 27-28.

⁶⁸ Nadanie nowej reguły monasterowi supraskiemu przez Aleksandra i Jerzego Chod-

N. 5. Roku tegoż, dnia 13 Decembra od JW. Hrehorego Chodkiewicza z spławnego podatku z dóbr monastera supraskiego na rzecz tegoż monasteru w oryginale ruskim — kwit.

k. 30

N 10 Fascykuł pod literą K

w którym Najjaśniejszego króla Stefana⁶⁹ mandat na pozew JW. Hrehorowej Chodkiewiczowej, kasztelance wileńskiej, po archimandrytę supraskiego, oraz zlecenie tegoż króla Jego Mości JW. Jerzemu Tyszkiewiczowi⁷⁰, aby wszelkie dobra y skarby monastera supraskiego spisał; jako też listy; to jest jeden od JW. Wołowicza, kanclerza WXL, do archimandryty supraskiego, drugi od Gabriela patriarchy, od JWW Jerzego y Hieronima Chodkiewiczów pisane zawierają się od roku 1579 do roku 1582.

N. 1. Roku 1579, dnia 26 Marca, w Wilnie datowany, od JW. Krystyny Chodkiewiczówny kasztelanowej wileńskiej, po JX. Żłobę Wasilewicza⁷¹, archimandrytę supraskiego, o zapłacenie 221 kop groszy litewskich na sądy na dworze królewskim — mandat.

N. 2. Roku 1580, dnia 10 Aprilis, w monasterze supraskim na rekwizycją JW. Krystyny Zborowskiej Janowej Chodkiewiczowej, kasztelanowej wileńskiej⁷², od Najjaśniejszego króla Stefana jako opiekuna JW. Jerzego Chodkiewicza ktitorów y podług praw danych monastera supraskiego kolatorów zastanego wszystkich dóbr y skarbów do pomienionego monastera należących w oryginale i kopii — registr.

N. 3. Roku tegoż, w Zabłudowie dan, od JW. Pawła Sapiehy, kasztelana wileńskiego⁷³,

k. 31

do JX Żłoby, archimandryty supraskiego, z oświadczeniem opieki nad monasterem supraskim w kopii ruskiej pisany — list.

N. 4. Roku 1580, dnia 7 Maja, od JW. Ostafiego Wołowicza, kanclerza WXL⁷⁴, do JX Tymofia Żłoby aby na pogrzeb JW. Hryhorowej Chodkiewiczówny⁷⁵ wszelkie potrzeby przygotował pisany — list.

kiewiczów, por.: *АСД*, т. IX, с. 58-63; *ВЗР*, Вильно 1867, г. V, кн. VII, т. I, с. 19-26.

⁶⁹ Stefan Batory, król polski (1576-1586).

⁷⁰ Jerzy Tyszkiewicz, marszałek hospodarski (1586-1588).

⁷¹ Tymoteusz Wasilewicz Żłoba, archimandryta supraski (1576-1592).

⁷² Krystyna Zborowska, żona Jana Chodkiewicza, zm. 1588.

⁷³ Żoną Pawła Sapiehy była Anna, córka Hrehorego Chodkiewicza.

⁷⁴ Ostafii (Eustachy) Wołowicz, starosta brzeski (1565), podkanclerz (1566-1579), kasztelan trocki i wileński (1579), kanclerz litewski (1579-1587).

⁷⁵ Katarzyna Wiśniowiecka, żona Hrehorego Chodkiewicza, zm. 1580.

N. 5. Roku 7090 od stworzenia świata, a od Narodzenia Pańskiego, 1582 miesiąca Junii, od Gabriela patriarchy⁷⁶, do JWW Jerzego y Hieronima Chodkiewiczów⁷⁷ z dozwoleństwem używania mitry archimandrytom monastera supraskiego⁷⁸, w kopii y oryginale po grecku pisany — list.

k. 32

N 11 Fascykuł pod literą L

W którym od JX. Makarego, metropolity kijowskiego⁷⁹, do poświęcenia Bazylianom supraskim to jest: diakonów y subdiakonów na księży mszalnych dana permisja i listy do archimandrytów supraskich pisane, znajdują się od indykta 9 dnia 8 Augusta do 5 Decembra.

N. 1. Indykta 8, dnia 8 Augusta, od JX Makarego metropolity kijowskiego do poświęcenia J. O. XX Bazylianów supraskich to jest diakonów y subdiakonów na kapłaństwo JX włodzimierskiemu biskupowi⁸⁰ w oryginale ruskim dane — pozwolenie.

N. 2. Indykta 9, dnia 23 Augusta, od metropolity kijowskiego do Józefa ihumena supraskiego⁸¹, posyłając aparaty, po rusku pisany — list.

N. 3. Bez roku, dnia 7 Septembra, od Makarja, metropolity kijowskiego, do Serhja, archimandryty supraskiego⁸², pozwalając mu antyminsy z ołtarzów zdjąć y cerkiew nową poświęcić⁸³, pisany — list.

N. 4. Bez roku, dnia 15 Octobra, z Nowogródka datowany, od Józefa metropolity kijowskiego⁸⁴ do Ojca Serhja, ihumena monastera supraskiego, którego prosi aby Jego czeladnika konia przechował zanim się wróci od króla z Warszawy⁸⁵, pisany — list.

⁷⁶ Gabriel, patriarcha bułgarski i serbski (pseudopatriarcha), *ACD*, t. IX, c. 82-83; *Русская Историческая Библиотека*, t. XIX, c. 1023-1026; *АЮЗР*, т. I, Санкт-Петербург 1863, № 224.

⁷⁷ Jerzy Chodkiewicz, stolnik litewski (1549), kasztelan trocki (1555), starosta bielski (1566), zm. 1569. Hieronim Chodkiewicz (1500-1561), kasztelan trocki (1544), starosta żmudzki (1545), kasztelan wileński (1559), *PSB*, t. III, s. 358-361.

⁷⁸ *ACD*, t. IX, c. 82-83.

⁷⁹ Makary, metropolita kijowski (1534-1556).

⁸⁰ Mowa tu o biskupie włodzimierskim Józefie (1533-1540).

⁸¹ Chodzi tu o Jonasza, ihumena supraskiego (1512-1532). List został napisany między 1522 a 1532 r.

⁸² Mowa tu o archimandrycie Sergiuszu Kimbarze.

⁸³ List został napisany po 1545 r. po zakończeniu prac murarskich, które wykonał murator wileński Mikołaj Wasilewicz Koszkin, *ACD*, t. IX, c. 47-48.

⁸⁴ Józef III, metropolita kijowski (1522-1534).

⁸⁵ List został napisany w latach 1532-1534.

k. 33

N 12 Fascykuł pod litera Ł

W którym dokumencie to jest kopia aresztu z strony JWW Chodkiewiczów, kasztelanów trockich, Iwana Mitkiewicza, urzędnika topińskiego u JX. Złoby, archimandryty supraskiego. Tudzież list J.O. Stanisławowej Radziwiłłowej Sanguszkowej⁸⁶ do czerńców monasteru supraskiego pisany. Asekuracja X Lawryna Massalskiego, archimandryty supraskiego⁸⁷, JW. Hieronimowi Chodkiewiczowi, kasztelanowi wileńskiemu, dana y inne do monasteru supraskiego służące, zawierają się od 1589 do 1608.

N. 1. Roku 1589, dnia 20 Julii, w księgach grodzkich grodzieńskich z strony JWW. Jerzego, krajczego litewskiego⁸⁸, Hieronima, koniuszego WXL, Alexandra⁸⁹ y Jana Karola Chodkiewiczów⁹⁰ w JM.

k. 34

księdza Tymoteusza Złoby, archimandryty monasteru supraskiego, na JP Iwana Mitkiewicza, urzędnika topińskiego, dla dania z dóbr pomienionych Topilca rachunku y uczynienia w zachodzących pretensjach satysfakcji, w kopii polskiej y ekstrakcie ruskim zeznany — areszt.

N. 2. Roku 1591, dnia 21, od JO.X. Sanguszkowej Stanisławowej Radziwiłłowej⁹¹, do czerńców monasteru supraskiego posyłając sługę dla uczynienia porządku w tymże monasterze, pisany — list.

N. 3. Roku 1597, dnia 13 February, od zakonników monasteru supraskiego do JW. Hieronima hrabi Chodkiewicza, kasztelana wileńskiego, pisana — suplika.

N. 4. Roku 1597, dnia 18 Augusta, od JX. Lawryna Massalskiego⁹², archimandryty supraskiego, jako we wszystkim ustawy temu klasztorowi nadane najakuratniej ma zachowywać JW. Hieronimowi Chodkiewiczowi, dana — asekuracja.

N. 5. Bez roku, dnia 13 February, w Knyszynie datowany od JW. Jerzego hrabi Chodkiewicza, krajczego WXL., do Wasyla podskarbiego monasteru

⁸⁶ Powinno być Stanisławowej Radziwiłłowskiej księżny Sanguszkowej.

⁸⁷ Hilarion Massalski, archimandryta supraski (1592-1609).

⁸⁸ Jerzy Chodkiewicz, krajczy litewski (1588), starosta żmudzki (1590), zm. 1595.

⁸⁹ Aleksander Chodkiewicz (1560-1626), wojewoda trocki (1605), starosta narewski.

⁹⁰ Jan Karol Chodkiewicz (1561-1621), podczaszy litewski (1596), starosta żmudzki (1599), hetman polny (1600), hetman wielki litewski (1605), wojewoda wileński (1616).

⁹¹ Teodora, córka Romana księcia Sanguszki, wojewody braclawskiego, żona Stanisława Radziwiłłowskiego, wojewody podlaskiego (1588-1591), K. Niesiecki, *Herbarz Polski*, t. VIII, Lipsk 1841, s. 34-45.

⁹² Hilariona Massalskiego.

supraskiego by księgi monasterskie Panu Haraburdzie⁹³ wydał, po rusku pisany — list.

N. 6. Roku 1600, spraw czyli dokumentów monastyrowi supraskiemu służących przez JX Harasima Welikontego, archimandryty supraskiego, zeb-
ranych, w oryginale

k. 35

ruskim, spisany — registr.

N. 7. Roku 1603 dnia 12 Marca w Supraślu datowany od JW. Hieronima Chodkiewicza koniuszego wileńskiego⁹⁴, do Wielebnego metropolity⁹⁵ donosząc, o przybyciu swoim do monastera supraskiego i o ustanowieniu tamże porządku⁹⁶, pisany — list.

N. 8. Roku 1608 dnia 30 Junii w Wilnie datowany od JX Antoniego Sielawy, metropolity, do Ojca Kuncewicza prezbitera y ekonoma supraskiego, donosząc, iż z woli JW. Hieronima Chodkiewicza JX. Dubowicz nie ma być archimandrytą supraskim, pisany — list⁹⁷.

k. 36

N 13 Fascykuł pod Literą M

W którym registra spraw monasterowi supraskiemu służące, tudzież proceder prawny JX Harasima Welikonty, archimandryty supraskiego⁹⁸, y całego zgromadzenia monastera tegoż, oraz procesa JW. Krzysztofa Chodkiewicza, koniuszego W. X. Lit.⁹⁹, z J. X. Welamenem Rutkim, metropolitą kijowskim¹⁰⁰, w grodzie brzeskim toczony, y jurament JX Młodkowskiego, koadiutora opactwa supraskiego na utrzymanie praw zakonnych, zawierają się od Roku 1614 do Roku 1632.

⁹³ Michał Haraburda, pisarz wielki (1566-1586), kasztelan miński (1584-1586). List został napisany przed 1569 r., przed śmiercią Jerzego Chodkiewicza.

⁹⁴ Hieronim Chodkiewicz (1560-1617), koniuszy litewski (1588), wojewoda mściławski (1593), kasztelan wileński (1595), starosta brzeski, PSB, t. III, s. 358-361.

⁹⁵ Hipacy Pocij, metropolita unicki (1600-1613).

⁹⁶ Por.: Reguły nadane 4 lipca 1603 r. monasterowi supraskiemu przez Hieronima Chodkiewicza, starostę brzeskiego, ktitora monasteru supraskiego, *ACD*, t. IX, c. 93-94.

⁹⁷ List jest podany z niewłaściwą datą roczną. Został on wystawiony po 1641 r., kiedy metropolita kijowski Antoni Sielawa (1641-1655) objął swój urząd.

⁹⁸ Herasym Welikonty, archimandryta supraski (1609-1635). W 1635 r. został przeniesiony na archimandrię braclawską, *ACD*, t. IX, c. 158.

⁹⁹ Krzysztof Chodkiewicz, koniuszy litewski (1623), kasztelan trocki (1633), wileński (1636), wojewoda wileński (1642), starosta grodzieński, zm. 1652, PSB, t. III, s. 358-361.

¹⁰⁰ Józef Welamin Rutki, metropolita kijowski (1613-1637).

N. 1. Roku 1614 dnia 8 Junii w księgach głównych trybunalskich po J.O.W. Chodkiewiczach do JW. Anny Chodkiewiczowej Pacowej¹⁰¹ y innych należących monasterowi supraskiemu służących dokumentów, spisany — registr¹⁰².

N. 2. Roku tegoż, dnia 18 Junii przywilejów monastyrowi supraskiemu służących spisany — registr.

N. 3. Roku 1627, dnia 20 January, przez JW. Krzysztofa Chodkiewicza, koniuszego W. X. Lit., dla zakonników monastyr supraskiego reguły, z informacją w kopii — ustanowienie¹⁰³.

N. 4. Roku tegoż, od Przewielebnego w Bogu J.X. Metropolity Kijowa Wielamina

k. 37

Rutskiego po J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, koniuszego W. X. Lit., o niesłuszne ustanowienie w dobrach supraskich rządcy własnego y w innych okolicznościach wydanego pozwu z dowodem — relacja.

N. 5. Roku 1627, dnia 9 February, Przewielebnego w Bogu Józefa, metropolity Kijowa, na Ojca Harasima Welikonta, archimandrytę supraskiego y czernców tegoż klasztoru, o podaniu się pod władzę świecką JW. Jerzego Chodkiewicza, koniuszego W. X. Lit.¹⁰⁴, w kopii ruskiej skierowany — dekret.

N. 6. Roku tegoż, dnia 6 Octobra, od Przewielebnego Ojca Józefa Wielamina Rutskiego, po J.W. Chodkiewicza na sądy Ziemi Nowogródzkiej wydany, z dowodem — pozew¹⁰⁵.

N. 7. Roku 1628, dnia 28 January, od Pana Sopoćko¹⁰⁶ z podatku wypłaconego z dóbr monastyr supraskiego JW. Krzysztofowi Chodkiewiczowi, dany — kwit.

¹⁰¹ Anna Pacowa, córka Grzegorza Chodkiewicza i Katarzyny Wiśniowieckiej, żona Pawła Sapichy, kasztelana kijowskiego, a następnie Pawła Paca, kasztelana wileńskiego.

¹⁰² *Rejestr przywilejów ziemskich po Hrehorowiczach Chodkiewiczach do Anny Chodkiewiczówny Pacowej wojewodziny mścislawskiej należących, przechowywanych w skrzynce okowanej czerwonej, aktykowanych w aktach głównych Trybunału WKL*, wykonany w Grodnie z datą 7 grudnia 1614 r. AP w Krakowie, AMCh, nr 35, s. 1-8; 9-19; Druk: *Prawa i przywileje miasta i dóbr ziemskich Zabłudów XV-XVIII*, opr. J. Maroszek, Białystok 1994, s. 83-100.

¹⁰³ Nowe zasady życia wewnętrznego w klasztorze nadane przez Krzysztofa Chodkiewicza 20 stycznia 1627 r. monasterowi supraskiemu, *ACD*, t. IX, c. 108-115.

¹⁰⁴ Sąd metropolity kijowskiego Józefa Welamina Rutskiego nad mnichami supraskimi, *ACD*, t. IX, c. 116-120.

¹⁰⁵ Pozew metropolity kijowskiego Józefa Welamina Rutskiego do sądu Ziemi Nowogródzkiej z datą 9 sierpnia 1628 r., por.: *ACD*, t. IX, c. 115.

¹⁰⁶ Jan Sopoćko, poborca ziemski powiatu grodzieńskiego, *ACD*, t. IX, c. 123.

N. 8. Roku tegoż, dnia 20 February, w Ziemi Nowogródzkiej w sprawie JX. Józefa Wielanina Rutskiego, arcybiskupa y metropolity Kijowa, z JW. Krzysztofem Chodkiewiczem, koniuszym W. X. Lit., w której nie uznawszy pozwom w sądzie nowogródzkim do powiatu nowogródzkiego uczytający zapłaty — dekret¹⁰⁷.

N. 9. Roku tegoż, dnia 20 February, w księgach grodzkich JX. Harasima Wielikonty, archimandryty supraskiego,

k. 38

Imieniem, przeciwko J.W. Sapieże¹⁰⁸, sekretarzowi królewskiemu, o wydanie dokumentów supraskich metropolicie, zanesiona — protestacja.

N. 10. Roku 1628, dnia 3 Octobra, od J. X. Nikodema Szymbińskiego¹⁰⁹ do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, koniuszego W. X. Lit., w interesie monastera supraskiego, pisany — list.

N. 11. Roku 1629, dnia 1 Aprilis od J. X. Nikodema Szymbińskiego do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza w tymże interesie, pisany — list.

N. 12. Roku tegoż, dnia 1 Julii, w urzędzie Ziemi Grodzieńskiej, z instancji W. X. Harasima Wielikonty, archimandryty supraskiego, do JW. Hieronima Chodkiewicza, koniuszego W. X. Lit., aby z J. W. Ojcem Józefem Wielaminem Rutskim, metropolitą Kijowa, prawnie postępował¹¹⁰, upominany pisany — list.

N. 13. Roku tegoż, dnia 20 February w księgach grodzkich na żalobę W. X. Harasima Wielokonty od urzędu Ziemi Grodzieńskiej do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, listu upominanego — relacja.

N. 14. Roku tegoż, dnia 30 Octobra w grodzie nowogródzkim od J. W. Krzysztofa Chodkiewicza koniuszego W. X. Lit., po J. X. Wieloamina Rutskiego metropolity Kijowa aby monasterowi supraskiemu krzywd nie czynił, pisany pozwu — dowód.

N. 15. Roku tegoż 20 February spisany y tegoż aktu w księgach

k. 39

Grodzieńskich oblatowany dokumentów supraskich — registr.

N. 16. Roku 1629, dnia 27 February od Joachyma Orochowskiego¹¹¹, bi-

¹⁰⁷ Informacja z datą 26 lutego 1628 r. Decyzją ziemskiego sądu nowogródzkiego sprawa ta została przekazana do rozstrzygnięcia przez ziemski sąd grodzieński, *ACD*, t. IX, c. 120-123.

¹⁰⁸ Mnisi protestowali przeciwko Andrzejowi Stanisławowi Sapieże, staroście ryskiemu, za nieoddanie monasterowi dokumentów fundacyjnych, *ACD*, t. IX, c. 127.

¹⁰⁹ Nikodem Mokosiej Szymbiński, wikary supraski, archimandryta (1636-1643).

¹¹⁰ Por.: Decyzja wileńskiego sądu trybunalskiego w tej sprawie z dnia 11 lipca 1628 r., *ACD*, t. IX, c. 124-126.

skupa brzeskiego w interesie monasteru supraskiego do Krzysztofa Chodkiewicza pisany — list.

N. 17. Roku tegoż, 1 Decembra, w księgach grodzkich brzeskich Ojcu Harasimu Wielokonty na Ojca Józefa Wielamina Rutskiego, metropolitę Kijowa, o grawanem nienależne w sądzie nastąpiony, uczyniona — protestacja.

N. 18. Roku tegoż, dnia 5 Decembra, ad Przewielebnego Ojca Józefa Wielamina Rutskiego metropolity Kijowa do J.W. Krzysztofa Chodkiewicza, aby archimandryta supraski nikomu innemu jak tylko samemu jemu explikacją czynił, pisany — list.

N. 19. Roku 1630, feria quarta cinerum imieniem J. W. Krzysztofa Chodkiewicza przeciwko J. W. Herbartowi, rotmistrzowi JKM, Aleksandrowi Zamojskiemu, porucznikowi y całej chorągwi J.W., starosty skalskiego, o najechanie na dobra Topilec y inne poczynione różne krzywdy, zanesiona — protestacja.

N. 20. Roku 1630, dnia 27 Decembra, w księgach grodzkich nowogrodzkich J. O. Wielamina Rutskiego, arcybiskupa y metropolity, przeciwko J. W. Krzysztofowi

k. 40

Chodkiewiczowi, konuszowi W. X. Lit., o podanie na piśmie, przeciwko kanonom cerkiewnym reguł, albo ustaw monasterowi supraskiemu y opisane pretensje¹¹², podana — protestacja.

N. 21. Roku 1631 dnia 1 February, w księgach grodzkich nowogrodzkich J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, koniuszego W. X. Lit., przeciwko W. Józefowi Welaminowi Rutskiemu zanesiona — protestacja.

N. 22. Roku tegoż, dnia 25 Junii, w księgach Ziemi Nowogrodzkiej, między W. O. Harasimem Welikontym archimandrytą supraskim, a przewielebnym Ojcem Józefem Welamenem Rutskim, metropolitą kijowskiego, względem nieuznawania forum w sądzie Ziemi Nowogrodzkiej¹¹³, zapadły — dekret.

N. 23. Roku 1631, dnia 28 Junii, w grodzie nowogrodzkim, WO. Harasima Welikonty y archimandryty supraskiego y całego zgromadzenia monastyrza tegoż, przeciwko sądowi Ziemi Nowogrodzkiej y innym względem naruszenia przywilejów monasterowi supraskiemu służących, wniesiona — protestacja¹¹⁴.

N. 24. Dnia 28 Junii, od WO. Harasima Welikonty, archimandryty supraskiego, na Urząd Ziemi Nowogrodzkiej o nie uznaniu forum w sprawie z przewielebnym Ojcem Józefem Welamenem Rutskim, metropolitą kijow-

¹¹¹ Joachim Orchowski, biskup brzeski (1613-1631).

¹¹² *ACD*, t. IX, c. 127-131.

¹¹³ *ACD*, t. IX, c. 135-136, 138.

¹¹⁴ *ACD*, t. IX, c. 138.

skim¹¹⁵, wydanego pozwu — zeznanie.

k. 41

N. 25. Roku 1632, dnia 2 Marca, w sprawie W. X. Józefa Welamina Rutskiego, metropolity kijowskiego, z J. W. Krzysztofem Chodkiewiczem o niesłuszne podanie reguł duchownych zakonnikom supraskim y o inne pretensje, nienależne czynienie przez stronę powodową, nakazujący zapłaty — dekret.

N. 26. Bez daty, W. O. Harasima Welikontego, archimandryty supraskiego, względem dania mocy do prawa, podpisany — blankiet.

N. 27. Bez daty, W. O. Rafała Korsaka, biskupa halickiego¹¹⁶, z mocą daną dla prawa, podpisany — blankiet¹¹⁷.

N. 28. Roku 1632, dnia 3 Marca, między Przewielebnym J. X. Wielaminem Rutskim, metropolitą kijowskim, a J. W. Krzysztofem Chodkiewiczem y innymi w sprawie monastera supraskiego stanęła — ugoda¹¹⁸.

N. 29. której Roku 1696, dnia 15 Augusta, iż podług postanowienia fundatora mają się te punkta obserwować konsensem z Rzymu — kopia.

N. 29. Roku 1632, dnia 3 Marca, dla informacji następców kolatorów przez J. W. Alexandra Chodkiewicza wypisane w kopii funduszowe¹¹⁹ — punkta.

N. 30. Roku tegoż, akta dla monastera supraskiego jak mają postępować w oryginale y kopiach dwóch ugody — postanowienie¹²⁰.

N. 31. Roku tegoż, akta od J. W. Krzysztofa Chodkiewicza na zwrócenie

k. 42

ekstraktów przywilejów y funduszków monasterowi supraskiemu służących W. X. Welaminowi Rutskiemu, metropolicie kijowskiemu, w kopii pod asekuracją¹²¹.

N. 32. Roku 1632, dnia 3 Marca, od W. X. Józefa Welamina, metropolity kijowskiego, J. W. Krzysztofowi Chodkiewiczowi tak w krzywdzie, czerńca Samuela Senczyła¹²², jako też y w innych pretensjach tyczących się mo-

¹¹⁵ Pomimo tych starań decyzją Trybunału W. Ks. Lit. z 23 października 1631 r. sprawa została przekazana do sądu ziemskiego nowogródzkiego, *ACD*, t. IX, c. 137-140.

¹¹⁶ Rafał Korsak, biskup halicki (1626-1637), turowsko-piński (1631-1637), metropolita (1637-1640).

¹¹⁷ Dokument dotyczy zajścia, jakie miało miejsce 20 maja 1631 r., kiedy biskup halicki Rafał Korsak przysłał księdza Kanafolskiego do Supraśla, który został znieważony przez ekonoma Krzysztofa Chodkiewicza, *ACD*, t. IX, c. 131-132.

¹¹⁸ Tekst ugody z 3 marca 1632 r., *ACD*, t. IX, c. 141-143, 146-148.

¹¹⁹ *ACD*, t. IX, c. 141-143.

¹²⁰ *ACD*, t. IX, c. 272.

¹²¹ *ACD*, t. IX, c. 143-144.

¹²² O. Samuel Senczyło, mnich supraski.

nastera supraskiego, z pozwów y samego procesu¹²³, dany — kwit.

N. 33. Roku 1632, dnia 25 Maja od J. P. Adama Kotycza, poborcy grodzieńskiego, z wypłaconego podatku z dóbr do monastera supraskiego należących na rzecz J. X. Harasima Welikonty archimandryty supraskiego, w oryginale dany — kwit.

N. 34. Bez daty. Funduszu monastera supraskiego spisana — informacja.

N. 35. Roku 1634, dnia 20 Maja, w Warszawie, od J. W. X. Honorata, arcybiskupa lariseńskiego, nuncjusza apostolskiego¹²⁴ do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza koniuszego W. X. Lit., aby J. X. metropolita kijowski za wiadomością kolatora monaster supraski wizytował, pisany — list.

N. 36. Bez daty, między Najprzewielebniejszym w Bogu J. X. metropolitą kijowskim a J. W. Krzysztofem Chodkiewiczem, koniuszym W. X. Lit., w sprawie monastera supraskiego — sprawy stan.

k. 43

N. 37. Bez daty. J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, koniuszego W. X. Lit., z Ojcem metropolitą kijowskim w interesie monastera supraskiego — sprawy stan.

N. 38. Bez daty. J. X. Antonina Młodkowskiego¹²⁵, po elekcji na koadiutora opactwa supraskiego, na zachowanie praw monastera supraskiego przed całym zgromadzeniem w rezydencji opackiej uczynniony — jurament.

k. 44

N 14 Fascykuł pod literą N

W którym dokumenta do monasteru supraskiego służące, to jest proces J.X. Szymbińskiego, archimandryty supraskiego¹²⁶, z JW. Pacem, podstolim W. X. Lit., księciem Sapiehą, starostą ryskim, y Andrzejem Orłowiczem oraz J. W. Krzysztofem Chodkiewiczem, koniuszym W. X. Lit., o dobra Puzyczne y Chorostów czynione transakcje y listy od różnych osób w interesie monasteru supraskiego do tegoż J. X. Szybińskiego pisane zawierają się od roku 1634 do roku 1643.

N. 1. Roku 1634, dnia 20 Junii, w grodzie Ziemi Grodzieńskiej, imieniem WP. Harasima Wielkonty, archimandryty supraskiego, przeciwko JW. Stefanowi Pacowi, podskarbiemu W. X. Lit.¹²⁷, o niesłuszne posiadanie dóbr

¹²³ *ACII*, t. IX, c. 127-131, 143-145.

¹²⁴ Honoratus Visconti, nuncjusz apostolski (1630-1636), „Acta Nuntiaturae Polonae”, vol. I, ed. H. D. Wojtyśka CP, Romae 1990, s. 254-256.

¹²⁵ Antoni Młodkowski, archimandryta supraski, biskup brzeski (1756-1778).

¹²⁶ Nikodem Mokosiej Szymbiński był wówczas wikarym supraskim, archimandrytą został dopiero w 1636 r., a w 1643 r. został otruty, *ACII*, t. IX, c. 178.

¹²⁷ Stefan Pac, pisarz wielki (1615-1630), podskarbi nadworny (1630-1640), podkancierz litewski (1635-1640), *PSB*, t. XXIV, s. 748-749.

Choroszczy¹²⁸, podana — protestacja.

N. 2. Roku tegoż, dnia 20 Augusta, w grodzie grodzieńskim JW. Andrzej Stanisława Sapiehy, sekretarza królewskiego¹²⁹, przeciwko W. O. Harasimowi Wielokontemu, archimandrycie supraskiemu y innych, o zabranie niektórych dokumentów, podana — protestacja.

N. 3. Roku tegoż, dnia 13 Decembra WO. Harasima Welikontego przeciwko JW. Sapieże, sekretarzowi królewskiemu, o niesłuszne

k. 45

manifestowanie o zabranie dokumenta, zanesiona — protestacja.

N. 4. Roku 1634, dnia 13 Decembra, W. O. Szybińskiego przeciwko J. W. Sapieże, sekretarzowi królewskiemu, o czynione przechwałki zabicia żalącego się, uczyniona — protestacja¹³⁰.

N. 5. Roku tegoż, dnia 20 Novembra z monastera supraskiego od W. O. Nikodema Szybińskiego do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, pisany — list.

N. 6. Roku 1635, dnia 31 Marca, od W. O. Józefa Welamina Rutskiego, metropolity kijowskiego, pomimo wiadomości kolatora, w dwóch egzemplarzach monastera supraskiego — wizytacja¹³¹.

N. 7. Roku 1637, dnia 25 Septembra przez J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, koniuszego wielkiego y Nikodema Szybińskiego, archimandryty supraskiego, poddanym majątności Fastów do Supraśla należącej, powinności robocizny, spisana — ordynacja.

N. 8. Roku tegoż, dnia 25 Septembra od J. X. Nikodema Szybińskiego, archimandryty supraskiego, J. W. Krzysztofowi Chodkiewiczowi na majątności Pużycze y Chrostowa do monastera supraskiego należące, dane dożywotnie, w oryginale — prawo.

N. 9. Tegoż aktu od tegoż temuż na przyznanie służący — list.

N. 10. Roku 1638, dnia 22 Maja, J. X. Szybińskiego

k. 46

Archimandryty supraskiego imieniem J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, przeciwko W. Andrzejowi Orłowskiemu o zorganizowanie upustu młynów klasztoru supraskiego, zanesiona — protestacja.

N. 11. Roku 1638, dnia 17 Augusta, od J. X. Rafała, arcybiskupa¹³², do

¹²⁸ АСД, т. IX, с. 149. Królewski pozew Stefana Paca z dnia 19 listopada tego roku, АСД, т. IX, с. 150.

¹²⁹ Andrzej Stanisław Sapieha, sekretarz królewski, kasztelan wileński, starosta ryski, K. Niesiecki, *Herbarz Polski*, t. VIII, Lipsk 1841, s. 245-246; PSB, t. XXXIV.

¹³⁰ АСД, т. IX, с. 157-158.

¹³¹ АСД, т. IX, с. 151-157; ВЗР, Вильно 1867, г. V, кн. VII, т. I, с. 26-33.

¹³² Chodzi tu Rafała Korsaka, metropolitę kijowskiego (1637-1640).

W. O. Szybińskiego, pisany — list.

N. 12. Roku 1639, dnia 11 Junii, do urzędu Grodzkiego Grodzieńskiego do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza y innych, aby podług praw dawnych od pretensji J. X. Wielamina Rutkiego, metropolity kijowskiego, bronili się, pisany — list.

N. 13. Roku 1640, dnia 8 Junii, od J. X. Antoniego Sielawy¹³³ do W. O. Szybińskiego pisany — list.

N. 14. Roku 1641, dnia 28 February, od J. X. Mikołaja Losowskiego, archimandryty, do J. X. Szybińskiego, z oświadczeniem odebrania 60 złotych, pisany — list.

N. 15. Roku tegoż, dnia 9 Decembra, między W. X. Nikodemem Szybińskim, archimandrytą supraskim, y kapitułą monastyra supraskiego z jednej a J. X. Adamem Moczarskim, plebanem niewodnickim, imieniem z drugiej strony względem zalania sianozęci w gruncie Czaplńskim nastąpiona ugoda¹³⁴, czyli intercyza.

N. 16. Roku 1642, dnia 9 Marca, między W. O. Szybińskim, archimandrytą supraskim, a J. X. Adamem Moczarskim y innemi zamiana sianozęciów, nastąpiła — confirmacja.

k. 47

N. 17. Roku 1642, dnia 11 Octobra, J. X. Szybińskiego, archimandryty supraskiego, z J. P. Rosenbergiem, kupcem gdańskim na dostawienie żyta lasztów 60 do Gdańska, uczyniona — ugoda.

N. 18. Roku 1643, dnia 4 February, od J. P. Melchjora Pfeldnera, kupca lubelskiego, J. X. Szybińskiemu, archimandrycie supraskiemu, iż w moc należności odebrał srebra złotych 11, dany — bilet.

N. 19. Roku tegoż, dnia 6 Junii, od J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, wojewody wileńskiego, J. P. Łyszczynskiemu z odebranej summy 1200 złotych, dany — kwit.

N. 20. Bez daty, od JW. Krzysztofa Chodkiewicza, wojewody wileńskiego, temuż do dóbr monastyra supraskiego zesłanemu, dana — informacja.

k. 48

N 15 Fascykuł pod literą O

W którym różne dokumenta monastyrowi supraskiemu służące. Jako to: Status Causa monastyru supraskiego y folwarków do tegoż należących; specyfikacja ciał Chodkiewiczów w Supraślu pochowanych i pozwolenie od Najświętszego Urbana 8 papieża¹³⁵ J. X. Rafałowi, metropolicie¹³⁶ w du-

¹³³ Antoni Sielawa, metropolita unicki (1641-1655).

¹³⁴ *ACZ*, t. IX, c. 168-170 (z datą 5 listopada 1641 r.)

¹³⁵ Papież Urban VIII (1623-1644).

¹³⁶ Rafał Korsak, metropolita unicki.

chownych interesach; intromisja w dobra Chworoszcze y Puzycze J. X. Alexemu Dubowiczowi, archimandrycie supraskiemu y listy do tegoż od różnych osób w interesie klasztoru supraskiego pisywane, zawierają się od roku 1644 do roku 1657.

N. 1. Roku 1644, miesiąca Aprilis przez J. X. Alexego Dubowicza, archimandryty wileńskiego¹³⁷ y innych folwarków monastera supraskiego, spisany — stan¹³⁸.

N. 2. Roku tegoż, dnia 10 Kwietnia, J. WW. hrabiów Chodkiewiczów, fundatorów monastera supraskiego z tego świata zeszyłych pochowanych w cerkwi supraskiej spisanie¹³⁹, w kopii — specyfikacja.

N. 3. Roku 1645, dnia 2 Junii, od Sułuiana Kuncewicza, namiestnika supraskiego, na odebrane pieniądze y rzeczy potrzebne monasterowi supraskiemu

k. 49

od J. P. Lyszczynskiego dany temuż — kwit.

N. 4. Roku 1646 dnia 6 Maja od Najświętszego Urbana papieża 8 J. X. Rafałowi, metropolicie, w duchownych interesach dane — pozwolenie.

N. 5. Roku 1647, dnia 11 February, podanie w posesją Choroszczy y Puzycz JX. Alexemu Dubowiczowi, archimandrycie supraskiemu¹⁴⁰, w kopii y ekstrakcie — informacja.

N. 6. Roku 1650, dnia 28 Octobra, z monastera supraskiego, od J. X. Stefana, zakonnika supraskiego, do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza w interesie tegoż monastera, pisany — list.

N. 7. Roku tegoż, dnia 25 Octobra, od J. X. Dubowicza do J. P. Siechniowa, pisany — list.

N. 8. Roku y miesiąca tegoż, 26 dnia, od tegoż do J. W. Chodkiewicza, wojewody wileńskiego¹⁴¹, kolatora, pisany — list.

N. 9. Roku 1652, przez J. X. Wołkowicza odjeżdżając do Wilna zabra-

¹³⁷ Aleksy (Aleksander) Dubowicz był wówczas archimandrytą wileńskim. „Supplicationes. Ecclesiae Unitae Ucrainae et Bielarusjae”, vol. I, ed. A. G. Welykyj, Romae 1960, s. 113. W 1645 r. na wniosek kolatora Krzysztofa Chodkiewicza został powołany przez metropolitę Antoniego Sielawę na archimandrię supraską (1645-1652). Prezenta z 26 maja 1645 r., *ACD*, t. IX, c. 181-183.

¹³⁸ *ACD*, t. IX, c. 185-205.

¹³⁹ S. Kossakowski, *Monografie historyczno-genealogiczne*, t. III, Warszawa 1872, s. III-IX; *Prawa i przywileje miasta i dóbr ziemskich Zabłudów XV-XVIII*, s. 183-187.

¹⁴⁰ Polecenie Krzysztofa Chodkiewicza, wojewody wileńskiego, przekazania archimandrycie Aleksemu Dubowiczowi tych dóbr z dnia 24 stycznia 1647 r., *ACD*, t. IX, c. 210-211; H. Surynowicz, *Pod opieką Matki Bożej...*, s. 46-48.

¹⁴¹ Chodzi tu o Krzysztofa Chodkiewicza.

ných rzeczy spisany — registr.

N. 10. Bez daty od J. X. archimandryty supraskiego względem pokrzywdzenia przez chorągiew J. W. oboźnego W. X. Lit., w czasie konsystencji w dobrach do opactwa supraskiego należących, różnych krzywd y wiołencji poczynienia do J. W. Chodkiewiczowej¹⁴², z użalaniem się, pisany — list.

N. 11. Roku 1652, dnia 24 Junii od J. X. Andrzeja Sielawy, metropolity¹⁴³, do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza WW. oddanie przywileju X. Wołkowiczowi

k. 50

na archimandrytę¹⁴⁴, użytemu do monastyra supraskiego prosząc, pisany — list.

N. 12. Roku 1652, dnia 19 Julii, z Wilna od J. X. Sielawy do Laurentego Wołkowicza z napomnieniem, pisany — list.

N. 13. Roku y miesiąca tegoż, 1 dnia, od J. X. Alexego Dubowicza, archimandryty supraskiego, do J. X. Sielawego¹⁴⁵ wymienionym interesie, pisany — list.

N. 14. Roku tegoż, dnia 6 Augusta od J. P. Chrzanowskiego do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, wojewody wileńskiego, w interesie monastyra supraskiego, pisany — list.

N. 15. Roku y miesiąca tegoż, 12 dnia od J. X. Kuncewicza¹⁴⁶, namiestnika supraskiego, do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza, pisany — list.

N. 16. Roku 1653, dnia 16 Septembra, od J. W. Jana Kazimierza, hrabi Chodkiewicza¹⁴⁷, po J. W. Zofię Horską Chodkiewiczową o powrótce podanych, wydany — pozew.

N. 17. Roku 1657, dnia 30 Maja, od J. X. Sielawy, metropolity kijowskiego do J. W. Chodkiewicza za Wielebnym Ojcem Wołkowiczem, z instancją pisany — list.

N. 18. Bez daty, od czeladzi Śp. Oyca, archimandryty supraskiego, do J. W. Krzysztofa Chodkiewicza w różnych pretensjach y żądaniach, podana — suplika.

¹⁴² Księżna Zofia Drucka Horska, druga żona Krzysztofa Chodkiewicza, zm. 1657.

¹⁴³ Antoni Sielawa, unicki metropolita kijowski (1641-1655).

¹⁴⁴ Laurencjusz Wołkowicz wyznaczony w 1652 r. na archimandrytę supraskiego; wcześniej zajmował się sprawami cerkwi w Tykocinie, *ACI*, t. IX, c. 180, 217.

¹⁴⁵ Prawdopodobnie — metropolity Sielawy.

¹⁴⁶ Syhuan Kuncewicz, archimandryta supraski (1653-1655).

¹⁴⁷ Jan Kazimierz (1616-1660), koniuszy litewski (1633), kasztelan wileński (1646), PSB, t. III, s. 367-368.

k. 51

N.19. Bez daty, między Oycem metropolitą¹⁴⁸ a J. W. Chodkiewiczem, koniuszym W. X. Lit., obu stronom, podane — punkta.

N. 20. Bez daty, w sprawie między temiż stronami — informacja.

N. 21. Rzecz dana od W. Kiszki, bazylianom supraskim, na procesie Sielawy, uczyniony — zapis.

k. 52

N 16 Fascykuł pod literą P

W którym skrypt czyli komplancja między J. W. Janem Kazimierzem Chodkiewiczem, kasztelanem wileńskim a J. W. Gabrielem Kolędą, metropolitą kijowskim, tudzież inwentarz Cerkwi monasteru supraskiego spisany, zawierają się od roku 1657 do roku 1668.

N. 1. Roku 1657, dnia 5 Novembra dan, a Roku 1716 w Kancelarii Królewskiej Brańskiejskiej oblatowany, między JW. Janem Kazimierzem Chodkiewiczem kasztelanem wileńskim z jednej a JW. JX Gabrielem Kolędą, arcybiskupem połockim, swym y całego zgromadzenia monasteru supraskiego imieniem czyniącym s drugiej strony, względem odstąpienia kolacji funduszu przez JW. Józefa Sołtana, metropolity kijowskiego, monasterowi temuż uczynionego, nastąpiona — komplancja.

N. 2. Roku 1668, dnia 6 Octobra, kielichów połączanych i całego sprzętu w monasterze supraskim znajdującego, spisany — registr¹⁴⁹.

k. 53

N 17 Fascykuł pod literą Q

W którym dokumenta do monasteru supraskiego służące między JW. Cyprianem Żochowskim, metropolitą kijowskim, a JW. Jerzym Karolem Chodkiewiczem, starostą błudeńskim¹⁵⁰ spisane zawierają się od roku 1674 do roku 1675.

N. 1. Roku 1674, dnia 20 February, w księgach grodzkich powiatu grodzieńskiego z strony J. XX. Bazylianów supraskich na rzecz JW. Jerzego Chodkiewicza na mocy prawa funduszowego do majątności supraskiej wziętej posesji — relacja.

N. 2. Roku tegoż, dnia 27 Aprilis, od JX. Białożora¹⁵¹ do W. Krzysztofa Białożora, marszałka upickiego¹⁵², obligując, aby instancjonował do JW. Chod-

¹⁴⁸ Gabriel Kolenda, arcybiskup połocki, administrator metropolii (1658-1665), metropolita (1665-1674) i opat supraski (1656-1674).

¹⁴⁹ АСД, т. IX, с. 229-243.

¹⁵⁰ Jerzy Karol Chodkiewicz (1646-1691), obożny W. Ks. Lit., PSB, t. III, s. 369.

¹⁵¹ Marcyan Białożor, archimandryta wileński i ławryszewski, unicki biskup piński (1665-1696), arcybiskup połocki (1697-1707), PSB, t. II, s. 11-12.

¹⁵² Krzysztof Białożor, chorąży W. Ks. Lit., starosta upicki, radeński i tryski, zm. 1687, PSB, t. II, s. 10.

kiewiczza by go promował na archimandrytę supraskiego, pisany — list.

N. 3. Roku tegoż, dnia 2 Junii, od JX. Cypriana Żochowskiego, metropolity kijowskiego¹⁵³, JW. Izabeli Chodkiewiczówny, starościny mozyrskiej, iż dług X. Michniewiczowi winny ma zapłacić, dana — asekuracja.

N. 4. Roku y miesiąca tegoż, 10 dnia, między JW. Cyprianem Żochowskim, metropolitą kijowskim, a JW. Jerzym Karolem Chodkiewiczem, starostą błudeńskim, uczyniona — zgoda.

N. 5. Roku tegoż, dnia 12 Junii, datowany a roku 1783, dnia 21 Marca,

k. 54

w księgach ziemskich powiatu grodzieńskiego oblatowany, od JW. JX. Cypriana Żochowskiego, metropolity kijowskiego, JW. Jerzemu Chodkiewiczowi z zaniemieniem instancji do tegoż aby X. Michniewicz był opatem supraskim y że tenże podług przepisów praw funduszowych rządzić się będzie, dany — zapis.

N. 6. Roku 1674, dnia 27 Augusta, z woli JW. Jerzego Karola Chodkiewicza na osobę y rzecz JP. Hrehorego Łaniewskiego folwarków trzech podawczy — inwentarz.

N. 7. Roku 1675, dnia 5 Marca w Supraślu od Pachomia Teodorowicza do JW. Izabeli Chodkiewiczowej, pisany — list.

N. 8. Bez daty od JW. Jerzego Karola Chodkiewicza, starosty błudeńskiego, kolatora monastera supraskiego JX. Michniewiczowi¹⁵⁴ na opactwo supraskie, dana — prezenta.

N. 9. Bez daty, z zrzeczenia się JX. Sołtana, metropolity kijowskiego, spisane — punkta.

k. 55

N 18 Fascykuł pod literą R

W którym rejestra wybranego zboża różnego, czynszów, pogłównego z dóbr Chorostowa y Puzycz do monastera supraskiego należących oraz listy od JW. Paca, biskupa wileńskiego, do JW. Izabeli Lackiej Chodkiewiczowej, starościny mozyrskiej¹⁵⁵ y od JX. Michniewicza do JW. Jerzego Chodkiewicza, oboźnego W. X. Lit.¹⁵⁶, w interesie supraskim pisane zawierają się od roku 1675 do roku 1687.

N. 1. Roku 1675, wybranie zboża rocznego trzeciaczego w majątności

¹⁵³ Cyprian Żochowski, metropolita kijowski (1674-1693).

¹⁵⁴ Jozafat Michniewicz, archimandryta supraski (1673-1691), *ACD*, t. IX, c. 256.

¹⁵⁵ Izabella Lacka, żona Hieronima Karola Chodkiewicza, starosty mozyrskiego i błudeńskiego, zm. 1696.

¹⁵⁶ Jerzy Karol Chodkiewicz (1646-1691), syn Izabeli Lackiej, starosta błudeński i wileński.

Chorostowie, spisany — rejestr.

N. 2. Roku 1676, wybranego zboża w tejże majątności, spisany — rejestr.

N. 3. Roku tegoż, wybranego czynszu, daniny miodowej y innej w tejże majątności, spisany — rejestr.¹⁵⁷

N. 4. Roku tegoż, dnia 25 January, od JX. Cypriana Żochowskiego, metropolity kijowskiego, do JP. Łaniewskiego, pisany — list.

N. 5. Roku 1677, dnia 7 Maja, z Warszawy od JX. Pana, biskupa wileńskiego¹⁵⁸, do JW. Izabeli Chodkiewiczowej, starościny mozyrskiej w interesie Supraśla, pisany — list.

N. 6. Roku 1678, wybranego zboża w Chorostowie y Puzyczach, spisany — rejestr.

N. 7. Roku tegoż, akta wybranego zboża y daniny miodowej z tejże majątności

k. 56

spisany, — rejestr¹⁵⁹.

N. 8. Roku 1679, dnia 26 Junii, od JX. Michniewicza do JW. Chodkiewicza oboźnego W. X. Lit., w interesie monastera supraskiego, pisany — list.

N. 9. Roku 1680, dnia 26 February, od JX. Michniewicza z odebrania dwóch wiosek Chorostowa y Puzycz czynszowych pieniędzy dany JP. Łaniewskiemu — kwit.

N. 10. Roku 1681, dnia 26 Marca, z Supraśla od JX. Jozafata Michniewicza do JW. Chodkiewicza, oboźnego W. X. Lit.¹⁶⁰, pisany — list.

N. 11. Roku tegoż, z odebrania miodu kadłubów 7 z Chorostowa y Puzycz wybranego, dany — kwit.

N. 12. Roku 1682, dnia 20 February, na odebranie pieniędzy czynszowe z tychże wiosek dany przez JX. Michniewicza — kwit.

N. 13. Roku 1683, wybranego pogłównego podatku z tychże wiosek, spisany — rejestr.

N. 14. Roku 1687, dnia 3 Octobra, do monastera supraskiego należących krescencji, spisany — list.

k. 57

N 19 Fascykuł pod literą S

W którym od J XX. Bazylianów supraskich JW. Jerzemu Karolowi Chodkiewiczowi oboźnemu W. X. Lit., z summy 5500 złotych y na wrócenie ob-

¹⁵⁷ Rejestr wydrukowany pod rokiem 1677, *ACI*, t. IX, c. 256.

¹⁵⁸ Mikołaj Pac, biskup wileński (1672-1684).

¹⁵⁹ Rejestr wydrukowany pod rokiem 1679, *ACI*, t. IX, c. 258-259.

¹⁶⁰ Chodzi tu o Jerzego Karola Chodkiewicza, oboźnego W. Ks. Lit. (1678-1691).

ligów z teŝe sumy dany kwit, tudzieŝ wizyty y listy od WW. OO. Bazylianów supraskich do JW. Chodkiewicza pisywane zawierają się od roku 1687 do 1689.

N. 1. Roku 1683, dnia 24 Junii, od JW. Jerzego Chodkiewicza JX. Michnowiczowi, archimandrycie supraskiemu, na złotych 4000¹⁶¹, dany — oblig.

N. 2. Roku 1686, dnia 5 Junii, od tegoŝ temuŝ na złotych 1500 dany w kopi — oblig.

N. 3. Roku 1687, dnia 15 Septembra, z Moŝejkowa, JW. Jerzego Chodkiewicza do matki swej w interesie supraskim, pisany — list.

N. 4. Roku tegoŝ, miesiąca Septembra metropolitańska w monasterze supraskim, odprawiona — wizyta.

N. 5. Roku tegoŝ, dnia 3 Octobra, Najprzewielebniejszego w Bogu JX. Cypriana Źochowskiego, metropolity kijowskiego, w przytomności JW. Chodkiewicza w monasterze supraskim, spisana — wizyta¹⁶².

N. 6. Roku y miesiąca tegoŝ, 6 dnia, od J. XX. Bazylianów

k. 58

supraskim JW. Jerzemu Chodkiewiczowi z dania sumy 5500 złotych, dany — kwit.

N. 7. Roku 1688, dnia 4 Junii, w Torokaniach dan, od JX. Cypriana Źochowskiego, metropolity kijowskiego, Bazylianom supraskim, słuŝący — uniwersał.

N. 8. Roku 1689, dnia 5 January w Supraślu datowany od JX. Jozafata archimandryty supraskiego do JW. Jerzego Karola Chodkiewicza, pisany — list.

N. 9. Roku tegoŝ, dnia 16 Julii, od tegoŝ do tegoŝ, pisany — list.

N. 10. Bez daty od WW. OO. Supraskich do tegoŝ ŝaląc się na W. archimandrytę, pisany — list.

N. 11. Bez daty y podpisu od XX. Bazylianów supraskich do JW. Chodkiewicza, pisanego listu — kopia.

N. 12. Bez daty y podpisu od pewnego zakonnika monastera supraskiego do JW. metropolity kijowskiego zapraszający bytności jego do Supraśla, pisanego listu — kopia.

N. 13. Bez daty, poczynionych szkód monasterowi supraskiemu przez dozorce spisane, w kopi — punkta.

N. 14. Bez daty, przez JP. Stefana Kochanowicza, namiestnika supraskiego, wziętych kielichów, krzyŝów y innych rzeczy do naboŝeństwa z pod dozoru

¹⁶¹ Druk pisma z prośbą o pożyczkę 4000 złotych od archimandryty Jozafata Michnowicza z datą 15 września 1683 r., *ACД*, т. IX, с. 260-261.

¹⁶² *ACД*, т. IX, с. 262. Podczas wizyty metropolity Gabriela Kolendy monaster 3 października 1687 r. otrzymał liczne zalecenia regulujące życie wewnętrzne w klasztorze. Tamŝe, s. 263-271; ВЗР, Вильно 1867, г. V, кн. VII, т. I, с. 34-40.

k. 59

tegoż namiestnika, spisany — registr.

N 20 Fascykuł pod literą T

W którym przez Jerzego Karola Chodkiewicza oboźnego W. X. Lit., na majątności Chorostowie y Puzyczach objurata dymów zaprzysiężona, tudzież od JW. Chodkiewicza, biskupa wendenskiego¹⁶³ JW. Chodkiewiczowi oboźnemu W. X. Lit., cesja kolatorstwa supraskiego, nie mniej od tegoż JW. Jerzego Chodkiewicza JM. Księdzu Michniewiczowi na archimandryę dany konsens y listy od WW. OO. Bazylianów supraskich do JWW. Chodkiewiczów pisane, zawierają się od roku 1690 do 1691.

N. 1. Roku 1690, dnia 24 Junii, w grodzie wileńskim przez JW. Jerzego Karola Chodkiewicza

k. 60

oboźnego W. X. Lit.¹⁶⁴, na majątności Chorostowo y Puzycze dymów sto — zaprzysiężenie.

N. 2. Bez daty, od JW. od JW. Alexandra Chodkiewicza, biskupa wendenskiego na osobę JW. Karola Chodkiewicza, starosta błudeński, kolatorstwa supraskiego, w oryginale ustępowy — zapis.

N. 3. Bez daty, od JW. Karola Chodkiewicza do poświęcenia na archimandrytę supraskiego JX. Józefata Michniewiczza, dany — konsens.

N. 4. Roku 1690, dnia 12 Septembra, od JW. X. Cypriana Żochowskiego, do Izabeli Chodkiewiczowej względem wysłania na wizytę protoarchimandrytę do Supraśla, pisany — list.

N. 5. Roku 1691, dnia 5 February, w Supraślu datowany od W. JX. Cypriana Michniewiczza¹⁶⁵ do JX. Józefa Pietkiewiczza¹⁶⁶ w interesie supraskim, pisany — list.

N. 6. Roku y miesiąca tegoż, 13 dnia, od W.X. Michnowicza do JW. Izabeli Chodkiewiczowej, starościny mozyrskiej, pisany — list.

N. 7. Roku tegoż, dnia 25 February, od tegoż do JW. Jerzego Chodkiewicza z doniesieniem o wszystkich podanych, pisany — list.

N. 8. Roku tegoż, dnia 15 Aprilis, od JX. Szybikowskiego¹⁶⁷, do tegoż w interesie monastyra supraskiego, pisany — list.

¹⁶³ Aleksander Krzysztof Chodkiewicz, biskup wendeński, kanonik wileński, PSB, t. III, s. 355.

¹⁶⁴ Jerzy Karol Chodkiewicz (1646-1691), oboźny W. Ks. Lit., PSB, t. III, s. 369.

¹⁶⁵ Prawdopodobnie jest to pomyłka, chodzi tu o Józefata Michnowicza.

¹⁶⁶ Józef Pietkiewicz, protoarchimandryta klasztoru żyrowickiego, *ACD*, t. XII, c. 124.

¹⁶⁷ Ks. Ignacy Szybikowski, protoarchimandryta, administrator monasteru supraskiego.

N. 9. Roku tegoż, dnia 21 Maja, od JW. Jerzego Karola hrabi

k. 61

Chodkiewicza do JW. metropolity kijowskiego¹⁶⁸, w interesie archimandryty supraskiego¹⁶⁹, pisany — list.

N. 10. Roku 1691, dnia 20 Junii, w Supraślu datowany, od JX Józefa Michniewicza do JW. Karola Chodkiewicza, oboźnego W. X. Lit., pisany — list.

N. 11. Roku tegoż, dnia 14 Julii od Jerzego Karola Chodkiewicza do JX. Michniewicza w sprawie metropolity, pisany — list.

N. 12. Bez daty, od WW. OO. Zakonników monastyra supraskiego do JP. podkomorzego połockiego, iż JX. Cyprianowicza metropolita na archimandrytę poświęcić nie chce, pisany — list.

N. 13. Roku 1691, dnia 15 Julii, od JW. Jerzego Karola Chodkiewicza oboźnego W. X. Lit., do JW. Izabeli Chodkiewiczowej względem elekcji archimandryty supraskiego, pisany — list.

k. 62

N 21 Fascykuł pod literą U

W którym dokumenta względem elekcji na archimandrię supraską JX. Symeona Cyprianowicza oraz proces JW. Izabeli Lackiej Chodkiewiczowej, JX. metropolitą Cyprianem Żochowskim w nuncjaturze toczony y listy XX. Bazyliańców supraskich tak do JW. Chodkiewiczowej, starościny mozyrskiej, jako też y JWW. Maryanny Chodkiewiczowej oboźnej W. X. Lit.¹⁷⁰, w tymże interesie pisane, zawierają się od roku 1691 do roku 1694.

N. 1. Roku 1691, dnia 16 Maja, od JX. Symeona Cyprianowicza na wzięte dokumenta do sprawy w nuncjaturze z JW. księdzem metropolitą kijowskim JW. Jerzemu Chodkiewiczowi, dana — asekuracja.

N. 2. Roku tegoż, dnia 4 Octobra, w Grodnie od JP. Kazimierza Jamont Pollewicza, skarbnego W. X. Lit.¹⁷¹, JW. Mariannie Chodkiewiczowej, oboź-

¹⁶⁸ Mowa tu o metropolicie Cyprianie Żochowskim.

¹⁶⁹ W 1691 r. mnisi suprascy dokonali wyboru nowego archimandryty Symeona Cyprianowicza, o zatwierdzenie którego prosili nuncjusza pismem z 21 maja 1691 r., *ACD*, t. IX, c. 276-277. Por.: prezenta ktitora Jerzego Karola Chodkiewicza na archimandrię supraską daną Symeonowi Cyprianowiczowi Żochowskiemu 28 maja 1691 r., *ACD*, t. IX, c. 277-279. Z kolei metropolita Cyprian Żochowski (1674-1693) wraz z hetmanem W. Ks. Lit. Mikołajem Sapiehą promowali na archimandrię supraską swego siostrzeńca ks. Melecego Doroszkowskiego, co doprowadziło do interwencji nuncjusza w tej sprawie, *ACD*, t. IX, c. 279-292.

¹⁷⁰ Marianna Tekla Naruszewiczówna, żona Jerzego Karola Chodkiewicza, starosty błudeńskiego, zm. po 1725.

¹⁷¹ Michał Kazimierz Jamont Pollewicz, skarbnik trocki, pisarz skarbowy (1690-1694).

nej W. X. Lit., z wypłacenia sumy 1300 złotych podymnego, dany — kwit.

k. 63

N. 3. Roku 1691, dnia 18 Decembra, od WW. XX. Bazylianów supraskich do JW. Chodkiewiczowej, starościны mozyrskiej upraszając dalszą łaskę y interesowanie się względem utrzymania elekcji, pisany — list.

N. 4. Roku 1692, dnia 20 Marca, w Warszawie datowany między XX. Bazylianami supraskimi a JW. Cyprianem Żochowskim, metropolitą kijowskim, względem elekcji JX. Symeona Cyprianowicza na archimandrytę supraskiego, z nuncjatury warszawskiej wydany — proces¹⁷².

N. 5. Roku tegoż, dnia 4 Aprilis, od JX. Floriana Szpikula¹⁷³, JW. Chodkiewiczowej, obożnej W. X. Lit., iż ma zwrócić fundusz monastyra supraskiego y dwa skrypta do tegoż należące, dana — asekuracja.

N. 6. Roku tegoż, dnia 5 Maja, z protokołu akt nuncjatury apostolskiej z strony W. JX. Symeona Cyprianowicza, archimandryty supraskiego, y całego zgromadzenia tegoż monastyra, przeciwko JW. Żochowskiemu, metropolicie kijowskiemu, y innym aby pozwani do elekcji nowej nie przystępowali y o inne okoliczności nuncjaturze¹⁷⁴, podana — inhybicja¹⁷⁵.

N. 7. Roku tegoż, dnia 9 Junii, od JW. Józefa Mniszecha¹⁷⁶ do JW. Chodkiewiczowej, obożnej W. X. Lit., za JX. Doroszkowskim¹⁷⁷, instancjonalny pisany — list.

k. 64

N. 8. Roku 1692, dnia 15 Junii, w Supraślu od JX. Michniewiczza do JW. Chodkiewiczowej z doniesienia o sprawie supraskiej, pisany — list.

N. 9. Roku tegoż, 28 Augusta, od JX. Cypriana Żochowskiego, metropo-

¹⁷² Nuncjusz 20 marca 1692 r. zasuspendował metropolitę C. Żochowskiego, mnichów supraskich Melecego Doroszkowskiego i Bartolomeusza Miniewskiego za nieuznanie wyboru na archimandrytę supraską Symeona Cyprianowicza, *ACD*, t. IX, c. 289-292. Popierany na archimandrytę supraskiego Melecy Doroszkowski został archimandrytą leszczyńskim.

¹⁷³ Dominikanin Florian Szpikul za aprobatą Chodkiewiczów przebywał w monasterze supraskim i zasłynął z pijackich libacji, *ACD*, t. IX, c. 305.

¹⁷⁴ *ACD*, t. IX, c. 292-293.

¹⁷⁵ List powstrzymujący.

¹⁷⁶ Józef Wandalin Mniszech, generał artylerii litewskiej (1691-1729), starosta sanocki, marszałek nadworny (1706), *PSB*, t. XXI, s. 474-477.

¹⁷⁷ Melecy Doroszkiewicz, mnich supraski, następnie archimandryta grodzieński i leszczyński, kuzyn metropolity Cypriana Żochowskiego, *ACD*, t. IX, c. 464.

lity całej Rusi na monastyr y cerkiew supraską za poczynione gwałty w czasie elekcji¹⁷⁸, rzucona — kłątwa.

N. 10. Roku tegoż, dnia 16 Octobra, od JW. Chodkiewiczowej do zakonników konwentu supraskiego donosząc iż posyła sługę swego na administratora do Supraśla, pisany — list.

N. 11. Roku 1693, dnia 8 February, w Grodnie datowany, od JX. Żochowskiego, metropolity kijowskiego, aby po śmierci tegoż żaden z krewnych ani też kto inszy do archimandrii nie interesował się, y bez elekcji wolnych głosów tamecznych zakonników archimandrytą nie zostawał, nie naruszając z raz kollacji w najmniejszym punkcie JW. Chodkiewicza, obożnego W. X. Lit., Hieronima Lackiego, podkomorzego Księstwa Żmudzkiego, dany asekuracyjny — zapis.

N. 12. Roku y miesiąca tegoż, 23 dnia, aby ojcowie monastyra supraskiego podług funduszu y transakcji archimandrytę obierali

k. 65

w kopii, spisane — punkta.

N. 13. Roku 1693, dnia 26 February od W. Jundziły¹⁷⁹ do JW. Chodkiewiczowej donosząc względem nowej elekcji, w Supraślu pisany — list.

N. 14. Roku tegoż, dnia 14 Maja, od JW. Izabeli Chodkiewiczowej, starościny mozyrskiej y innych po JW. Cypriana Żochowskiego, metropolity kijowskiego y innych o uczynioną ekspulsją w dobrach supraskich, pozwu — relacja.

N. 15. Roku y miesiąca tegoż, 22 dnia, w sprawie JW. Chodkiewiczowej, starościny mozyrskiej y innych z JW. Żochowskim, metropolitą kijowskim, w interesie monastyra supraskiego, komisyjny — dekret.

N. 16. Roku 1694, dnia 10 Maja w Supraślu datowany, od J. XX. Bazyliańców supraskich na uczynioną legacją od JW. Izabeli Chodkiewiczowej, starościny mozyrskiej, z obowiązkiem włożonym odprawowania pewnego nabożeństwa za duszę śp. Jerzego Karola Chodkiewicza, dany — reskrypt¹⁸⁰.

N. 17. Roku tegoż, miesiąca Octobra, od Ojca Św. Innocentego¹⁸¹, za obraniem przez J. WW. Chodkiewiczów JX. Cyprianowicza archimandrytą, instalacji — potwierdzenie¹⁸².

¹⁷⁸ Protest metropolity Cypriana Żochowskiego z 23 sierpnia 1692 r. na bezprawnie wybranego na archimandrytę Symeona Cyprianowicza i Mariannę Chodkiewiczową za gwałty i napady poczynione w monasterze, *ACD*, t. IX, c. 303-307.

¹⁷⁹ Aleksander Ryło Jundziłł, skarbnik połocki, K. Niesiecki, *Herbarz Polski*, t. IV, Lipsk 1839, s. 511.

¹⁸⁰ Z datą 18 maja 1694 r. podobny zapis Izabeli Chodkiewiczowej Lackiej w sprawie obożnego W. Ks. Lit. Jerzego Karola Chodkiewicza, *ACD*, t. IX, c. 309.

¹⁸¹ Papież Innocenty XII (1691-1700).

¹⁸² Bulla papieża Innocentego XII dana 6 października 1694 r. potwierdzająca wybór

N. 18. Bez daty, od JW. Chodkiewiczowej do pewnego

k. 66

zakonnika supraskiego, pisany — list.

N. 19. Bez daty, względem elekta na archimandryę supraską bez podpisu, w kopii spisane — punkta.

N. 20. Roku 1698, dnia 30 Octobra, od JW. Cyprianowicza, opata supraskiego, do JW. Chodkiewiczowej, pisany — list.

k. 67

N 22 Fascykuł pod literą V

W którym dokumenta czyli proceder prawny JWW. Zaranków, starostów żmudzkich z JX. Kiszka, biskupem włodzimierskim y bazylianami suprasкими względem depozytu w Supraślu będącego przez JW. Jana Karola Chodkiewicza¹⁸³ lokowanego oraz proces JW. Kaczanowskiej¹⁸⁴ z tymiż toczony zawiera się od roku 1696 do roku 1727.

N. 1. Roku 1696 datowany, a roku 1712, dnia 11 Aprilis, w Supraślu, przez JX. Leona Kiszka, biskupa włodzimierskiego¹⁸⁵, srebra chodkiewiczowskiego wziętego do schowania, spisany — registr.

N. 2. Roku tegoż, dnia 1 Octobra od JXX. Bazylianów supraskich na przyjęte rzeczy do schowania JW. Chodkiewicza, dana — asekuracja.

N. 3. Roku 1708, dnia 10 Decembra, w Supraślu datowany, od J. XX. Supraskich do JW. Jana Karola Chodkiewicza, starosta błudeński, aby po śmierci JW. Floriana Wodka Łaniewskiego, archimandryta supraski¹⁸⁶, ksiądz Leon Kiszka ten urząd posiadał, z prośbą pisany — list.

N. 4. Roku 1709, dnia 17 Marca, od JW. Chodkiewicza W.O. Florianowi Dąbrowskiemu, zakrystianowi

k. 68

supraskiemu, do pożytku danych rzeczy, spisany w sztukach dwóch — registr.

Symeona Cyprianowicza Żochowskiego na archimandrytę supraskiego (1694-1697), *ACZ*, t. IX, c. 309.

¹⁸³ Jan Karol Chodkiewicz, starosta błudeński (1686-1712), pułkownik wojsk litewskich, syn Jerzego Karola Chodkiewicza i Tekli Naruszewiczówny, zm. 1712, PSB, t. III, s. 369.

¹⁸⁴ Chodzi tu prawdopodobnie o Mariannę Teklę Naruszewiczówną Kaczanowską, która najpierw była żoną Jerzego Karola Chodkiewicza, a następnie P. Paca, starosty żmudzkiego i po raz trzeci J. K. Kaczanowskiego, zmarłego w 1702 r., PSB, t. III, s. 369.

¹⁸⁵ Leon Kiszka, unicki biskup włodzimierski (1711-1714), metropolita (1714-1728).

¹⁸⁶ Florian Wodka Łaniewski był archimandrytą supraskim w l. 1701-1708.

N. 5. Roku 1710, dnia 29 Novembra, Najjaśniejszego króla polskiego, Augusta II¹⁸⁷, JX. Leonowi Kiszce, archimandrycie supraskiemu¹⁸⁸, przeciwko JW. Chodkiewiczowi, starosty błudeńskiego, zaręczny — list¹⁸⁹.

N. 6. Roku 1712, dnia 20 February, od JW. Jana Karola Chodkiewicza, starosty błudeńskiego, JW. Kazimierzowi Zarankowi¹⁹⁰ aby od JW. Kiszki, biskupa włodzimierskiego, będące srebro w depozycie odebrał, dana — plenipotencja.

N. 7. Roku tegoż, dnia 2 Aprilis, JWW. Joanny y Kazimierza Zaranków¹⁹¹ generała, starosty żmudzkiego, przeciwko JW. Leonowi Kiszce, biskupowi włodzimierskiemu, o nie oddanie z depozytu srebra, zanesiona — protestacja.

N. 8. Roku tegoż, dnia 31 Maja w Supraślu, od JW. Leona Kiszki, biskupa włodzimierskiego, do JW. Jana Karola Chodkiewicza względem depozytu srebra, pisany — list.

N. 9. Roku tegoż, dnia 12 Augusta, w księgach trybunalskich wileńskich między JWW. Kazimierzem y Joanną Zarankami generała, starosty żmudzkiego, a JW. Leonem Kiszką, biskupem włodzimierskim z drugiej strony względem nie oddania srebra w depozycie będącego, zapadły reemisyjny — dekret.

N. 10. Roku 1715, dnia 1 Junii, w księgach głównych Trybunału Wileńskiego w sprawie tych stron y o toż, zapadły reemisyjny — dekret.

k. 69

N. 11. Roku 1716, dnia 7 Septembra, aby zakonnicy suprascy za administratora nie innego tylko profesora supraskiego obrali, rzymskiego dekretu — kopia.

N. 12. Roku 1718, dnia 27 Maja, srebra bytyńskiego do skarbu żyrowickiego w depozyt danego przez JW. Ogińskiego¹⁹² w czasie sądów, konotowany — registr.

N. 13. Tejże daty, w księgach głównych wileńskich między JWW. Kazimierzem y Joanną Zarankami, starościanki żmudzkiej, a JW. Leonem Kiszką, metropolitą całej Rusi, oddania sreber stronie pozwanej, nakazujący — dekret.

¹⁸⁷ August II Sas, król polski (1697-1733).

¹⁸⁸ Leon Kiszka (1668-1728), archimandryta supraski (1709-1728), PSB, t. XII, s. 511.

¹⁸⁹ *ACD*, t. IX, c. 315.

¹⁹⁰ Kazimierza Zaranek Horbowski, starosta żmudzki.

¹⁹¹ Joanna, córka Jerzego Karola Chodkiewicza, siostra Jana Karola, żona Kazimierza Zaranka Horbowskiego, starosty żmudzkiego.

¹⁹² Grzegorz Antoni Ogiński, starosta żmudzki (1698), hetman polny (1703) i wielki (1709), PSB, t. XXIII, s. 603-607.

N. 14. Roku 1723, dnia 3 Julii w Księgach Grodzkich Brzeskich JW. Maryany Kaczanowskiej przeciwko JW. Leonowi Kiszce, opatowi supraskiemu y innym o odesłanie pretensji JW. metropolity ruskiego do JWW. Zaranków, zaniesiony — manifest.

N. 15. Roku tegoż, dnia 21 Octobra z procesu JW. Kiszki z odebranej lokacji za banicją doczesną przez W. Ignacego Nornickiego¹⁹³ na rzecz JW. Kaczanowskiej, dany — kwit.

N. 16. Roku tegoż, dnia 22 Octobra, między JW. Maryaną Teklą Naraszkiewiczówną Kaczanowską, starością żmudzka, z jednej a JW. Leonem Kiszka, metropolitą całej Rusi y innymi z drugiej strony w sprawie złożenia dokumentów, zapadły — dekret.

N. 17. Roku 1727, dnia 28 Augusta, z Supraśla od JW.

k. 70

Innocentego Charkiewicza, wikarego supraskiego¹⁹⁴, do JW. Chodkiewiczowej, starościny mozyrskiej, pisany — list.

N. 18. Bez daty, zastawnych majątności chodkiewiczowskich y innych okolicznościach funduszu supraskiego y długów chodkiewiczowskich tyjących się, w kopi spisany — memoriał.

k. 71

N 23 Fascykuł pod literą W

W którym zbór praw przez Stolicę Apostolską potwierdzonych, monasterowi supraskiemu służących, manifest JW. Jana Mikołaja, hrabi Chodkiewicza, starosta żmudzki¹⁹⁵, przeciwko XX. Bazylianom supraskim. Informacja o funduszu y prawach supraskich oraz refleksje przeciwko remonstracjom od XX. Bazylianów prowincjonalnych podanym, zawierają się od roku 1749 do roku 1758.

N. 1. Roku 1742 y 1748, w Rzymie datowany, praw monasterowi supraskiemu służących przez Stolicę Apostolską, potwierdzonych — zbór¹⁹⁶.

N. 2. Roku 1758, dnia 6 Februara z akt nuncjatury apostolskiej warszawskiej JW. Jana Mikołaja hrabi Chodkiewicza, starosty żmudzkiego, przeciwko WW. OO. Bazylianom supraskim o unieważnienie wszelkich prze-

¹⁹³ Ignacy Nornicki, regent grodzki orszański.

¹⁹⁴ Innocenty Charkiewicz, wikary supraski, archimandryta (1731-1733).

¹⁹⁵ Jan Mikołaj, hrabia Chodkiewicz (1738-1781), generał królewski, kasztelan żmudzki (1765), starosta wieloński (1766), zm. 1781, K. Niesiecki, *Herbarz Polski*, t. III, Lipsk 1839, s. 63; PSB, t. III, s. 368-369.

¹⁹⁶ W zbiorze tym znajduje się bulla Benedykta XIV z 20 stycznia 1744 r. potwierdzająca mnichom monasteru supraskiego prawo samodzielnego wyboru nowego archimandryty, *ACZ*, t. IX, c. 344-349, 372.

ciwnych czynionych transakcji, zaniesiony — manifest¹⁹⁷.

N. 3. Bez daty o funduszach y prawach monastrowi supraskiemu służących, w kopii — informacja.

N. 4. Bez daty y żadnego podpisu zakonników supraskich względem zachowania porządków zakonnych reguł y innych okolicznościach przez J.WW.-mi fundatorami, w sztukach dwóch — remonstracja¹⁹⁸.

k. 72

N. 5. Bez daty, przeciwko remonstracjom od J.XX. Bazylianów prowincjonalnych podanym względem przyłączenia konwentu supraskiego do prowincjała opactwa przez dekreta synodalne za wielkim staraniem między JWW. antecesorów pańskich, po wielu z metropolią trudnościami zaszczyconego a przez JW. wojewodę brzeskiego¹⁹⁹ juramentem w sprawach zatwierdzonego dla doskonałej informacji, w kopii spisane — refleksje.

k. 73

N 24 Fascykuł pod literą X

W którym dokumenta względem opactwa supraskiego JW. JX. Stefanowi Lewińskiemu pod ten czas opatowi supraskiemu służące, zawierają się, od roku 1778-1780.

N. 1. Roku 1778, dnia 12 Novembra, w Rzymie datowany, a roku 1785 dnia 3 Junii w księgach nuncjatorskich warszawskich wyjęty, Św. Kongregacji Pomnażania Wiary mianej JX. Lewińskiego na opactwo supraskie za dobrą elekcją nie uznający, ale owszem nową, elekcję zakonnikom supraskim złożyć pozwalający w Rzymie ferowany, przez Ojca Świętego, potwierdzony — dekret.

N. 2. Roku 1779, dnia 10 Aprila datowany od JW. Jana Mikołaja, hrabi Chodkiewicza, generała książęcego, żmudzkiego starosty, JX. Stefanowi Lewińskiemu na opactwo monastrowi supraskiego, dana — prezenta²⁰⁰.

N. 3. Roku tegoż, dnia 6 Maja, JX. Stefanowi Lewińskiemu na opactwo supraskie przez tegoż Chodkiewicza — potwierdzenie.

¹⁹⁷ *ACD*, t. IX, c. 355-357.

¹⁹⁸ Porozumienie między wojewodą brzeskim Adamem Chodkiewiczem a mnichami z 8 stycznia 1740 r. Por.: *ACD*, t. IX, c. 330-334.

¹⁹⁹ Mowa tu o wojewodzie Adamie Tadeuszu Chodkiewicz (1711-1745), wojewodzie brzeskim (1735), staroście błudeńskim i wielońskim.

²⁰⁰ AMCh, AP w Krakowie, rkps 319. Z *Kroniki Ławry Supraskiej* wynika, że Stefan Lewiński, sekretarz królewski, późniejszy biskup brzeski otrzymał prezentę na archimandrię supraską już 23 lutego 1779 r. od Jana Mikołaja Chodkiewicza, który apelował do mnichów, ażeby innych kandydatów na tę godność nie wynosili, *ACD*, t. IX, c. 377.

N. 4. Roku 1780, dnia 29 Maja, w Rzymie datowany, y roku tegoż 10 Junii z akt Kongregacji Św. Pomnażania Wiary wydana, najjaśniejszego papieża Piusa VI²⁰¹ JX. Lewińskiemu, opatowi supraskiemu następującą rocznie z monastyra

k. 74

supraskiego po florenów 3000 dań przychodzić mającą, dana w kopii — confirmacja²⁰².

N. 5. Roku 1779, dnia 12 Maja, JW. kanclerza W. X. Lit.²⁰³, do JX. Ericha, administratora opactwa supraskiego z Warszawy, pisany w kopii — list²⁰⁴.

N. 6. Roku tegoż, dnia 3 Julii, z listu JW. ministra pełnomocnictwo na polskiego do JX. Lewińskiego, opata supraskiego, pisany — list.

N. 7. Roku tegoż, dnia 29 Julii, od JX. Lewińskiego, opata supraskiego, do JW. Mikołaja, hrabiego Chodkiewicza²⁰⁵, względem dalszych obowiązków opactwa supraskiego, pisany — list.

N. 8. Roku tegoż, dnia 22 Augusta, z Radomyśla od JX. Przymowicza do JW. Chodkiewicza z instancją za JX. Lewińskim, pisany — list.

N. 9. Roku tegoż, dnia 16 Septembra, od JX. Lewińskiego do JW. Jana, hrabiego Chodkiewicza, w interesie przeciwności opactwa supraskiego przez zakonników zdziałanej, z Warszawy, pisany — list²⁰⁶.

N 25 Fascykuł pod literą Y

W którym dokumenta względem elekcji na opactwo supraskie JX. Wisłockiemu służące²⁰⁷, nie mniej proceder prawny JW. Ludwika z Rzewuskich, hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny²⁰⁸, z WW. XX. Bazylianami monastyra supraskiego y z JW. Smogorzewskim, metropolitą kijowskim²⁰⁹, y innymi o naruszenie praw y nie dopełnienia tych że klasztorowi supraskiemu od JWW. Chodkiewiczów

²⁰¹ Papież Pius VI (1755-1799).

²⁰² *ACD*, t. IX, c. 382.

²⁰³ Aleksander Michał Sapieha, kanclerz W. Ks. Lit. (1775-1793).

²⁰⁴ List ks. Bazylego Ericha, por.: *ACD*, t. IX, c. 377.

²⁰⁵ Chodzi tu o Jana Mikołaja Chodkiewicza.

²⁰⁶ *ACD*, t. IX, c. 379-381.

²⁰⁷ Teodozy Wisłocki w drodze elekcji został wybrany na archimandrię supraską 20 czerwca 1778 r. Przeciwno temu wyborowi zaproponował metropolita Lew Szeptycki (1778-1779). Por.: *ACD*, t. IX, c. 371-373.

²⁰⁸ Ludwika z Rzewuskich Chodkiewiczowa (1744-1816), kasztelanka krakowska, żona Jana Mikołaja Chodkiewicza, K. Niesiecki, *Herbarz Polski*, t. III, Lipsk 1839, s. 63.

²⁰⁹ Jazon Smogorzewski, unicki metropolita kijowski (1780-1788).

k. 75

temuż klasztorowi nadanych w konsystorze wileńskim toczony, zawierają się od roku 1782 do 1787.

N. 1. Roku 1782, od JW. Ludwika z Rzewuskich, hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, XX Bazylianom monastyra supraskiego aby z pomiędzy zakonników obrali opata, dane — obwieszczenie²¹⁰.

N. 2. Roku tegoż, dnia 3 February, datowany, a roku 1783 dnia 4 January, w grodzie Wołkowyskim aktywowany, W. JX. Wisłockiemu na opactwo supraskie służącej elekcji, w ekstrakcie — aprobacja²¹¹.

N. 3. Roku tegoż, dnia 11 Maja, w aktach apostolskich pisanych, wileńskich, JW. Ludwika z Rzewuskich hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, przeciwko całemu zgromadzeniu WW. OO. Bazylianów monastyra supraskiego iż po rezygnacji opactwa supraskiego J. WX. Lewińskiego, archidiacona supraskiego podług praw kolatorskich obranego na opata prezentować zaniedbali, uczyniona — protestacja²¹².

N. 4. Roku 1783, dnia 10 January w Turcu datowany, od JW. Ludwika z Rzewuskich, hrabiny

k. 76

Chodkiewiczowej generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, y innych JW. Teodorowi Wisłockiemu na opactwo supraskie, w kopiach trzech — prezenta.

N. 5. Roku 1783, dnia 11 February, w grodzie wileńskim imieniem JW. Ludwika z Rzewuskich, hrabiny Chodkiewiczowej starościny żmudzkiej y asesorów przeciwko JX Smogorzewskiemu, metropolicie kijowskim, względem obwieszczenia zakonników supraskich o mającej nastąpić przeciwko prawom z prowincji wizycie, zanesiony — manifest²¹³.

N. 6. Roku tegoż, dnia 22 Marca w grodzie grodzieńskim JW. Ludwika, hrabiny Chodkiewiczowej generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, y asesorów przeciwko JX. Smogorzewskiemu, metropolicie kijowskim, względem zesłania bez wiedzy fundatorskiej wizytatorów do Supraśla, zanesiony — manifest²¹⁴.

N. 7. Tejże daty, w grodzie grodzieńskim, imieniem JW. Ludwika z Rzewuskich, hrabiny Chodkiewiczowej y asesorów przeciwko WW. OO. Bazy-

²¹⁰ Dokument z 26 stycznia 1782 r., *ACD*, t. IX, c. 383.

²¹¹ *ACD*, t. IX, c. 383.

²¹² *Z Kroniki Ławry Supraskiej* wynika, że protestacja nastąpiła 22 grudnia 1782 r., *ACD*, t. IX, c. 384.

²¹³ *ACD*, t. IX, c. 385-386.

²¹⁴ Manifestację złożył archiwista Chodkiewiczów Michał Komar, *ACD*, t. IX, c. 386.

lianom supraskim o nie dotrzymanie praw funduszowych, zanieśonego manifestu — eksceprt²¹⁵.

N. 8. Bez daty, dokumentów supraskich dowodzących, iż J. WW. metropolici bez wiedzy fundatorskiej wizyt w klasztorze supraskim odbywać nie powinni, spisany — rejestr²¹⁶.

k. 77

N. 9. Roku 1783, dnia 29 Junii, w konsystorze wileńskim imieniem JW. Ludwika z Rzewuskich, hrabiny Chodkiewiczowej generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, przeciwko JX. Smogorzewskiemu, metropolicie kijowskim, o zwlekanie benedykcji JX. Wisłockiego na opactwo supraskie, zanieśony — manifest.

N. 10. Roku 1785, dnia 24 Maja w Warszawie datowany, J. WX. Lewińskiego, biskupa tegaenawskiego²¹⁷, iż ma zajechać do Supraśla dla benedyktowania JW. Wisłockiego na opata supraskiego, pisana — innotescencja.

N. 11. Roku tegoż, dnia 11 Junii, w Supraślu datowany przez JX. Lewińskiego, biskupa tegaenawskiego elekcji, ratyfikacji na opactwo supraskie JX. Wisłockiemu służącej — nastąpiona kasata²¹⁸.

N. 12. Tejże daty, elekcji na opata supraskiego JX. Teodozego Wisłockiego przez zakonników zgromadzenia supraskiego, dane — zaświadczenie²¹⁹.

N. 13. Roku tegoż, dnia 20 Septembra, w księgach łuckich, JW. Ludwika, hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, y asesorów przeciwko JX. Smogorzewskiemu, arcybiskupowi halickiemu, o nieprawne utworzoną, z pokrzywdzeniem praw fundatorskich, opata supraskiego elekcję y unieważnienie tejże, zanieśony — manifest.

N. 14. Roku tegoż, dnia 27 Octobra, w księgach pisarskich apostolskiej

²¹⁵ Tamże.

²¹⁶ Ludwika Chodkiewiczowa przygotowała ten rejestr swemu krewnemu, marszałkowi wielkiemu koronnemu Lubomirskiemu, *ACD*, t. IX, c. 387.

²¹⁷ Stefan Lewiński, od 1784 r. biskup tytularny tegaenowski, w l. 1788-1809, unicki koadiutor, biskup łucki (1787-1806).

²¹⁸ Ks. Teodozy Wisłocki był dwukrotnie wybierany archimandrytą supraskim w drodze elekcji w 1778 i 1780 r., *ACD*, t. IX, c. 389. Wisłocki był opatem supraskim do 1798 r. W 1799 r. Teodozy Wisłocki został pierwszym biskupem supraskim. Od jego wyboru aż do śmierci w 1801 r. monasterem supraskim zarządzało kolegium: namiestnik Melcey Ossuchowski oraz konsultorowie Leon Jaworowski i Joachim Lewczycki. Por.: A. Ignatowicz, *Grecko-unicka diecezja supraska (1796-1807)*, „Wiadomości Kościelne Archidiecezji w Białymstoku”, 1976, R. II, nr 4.

²¹⁹ *ACD*, t. IX, c. 390.

k. 78

WW. OO Bazyliańców supraskich przeciwko JX. Lewińskiemu, biskupowi tegaenawskiemu, o wymierzenie pod swoją przysięgą nowej elekcji na opactwo supraskie JX. Wisłockiemu służący, zanesiony — manifest.

N. 15. Roku 1785, dnia 31 Octobra, w księgach apostolskich wileńskich, imieniem JW. Ludwika z Rzewuskich, hrabiny Chodkiewiczowej przeciwko JX. Smogorzewskiemu y innym o skasowanie dawniejszej elekcji, zanesiony — manifest.

N. 16. Roku 1786, dnia 26 February, od JX. Smogorzewskiego, metropolity kijowskiego, do benedyktowania JX. Wisłockiego na opactwo supraskie, wydany — instrument.

N. 17. Roku tegoż, dnia 17 Junii, w aktach konsystorskich J. XX Bazyliańców supraskich o nie ważność elekcji, pod przysięgą JW. Lewińskiego, przeciwko prawom uczynionej, zanesiony — manifest.

N. 18. Roku tegoż, dnia 12 Junii, w aktach grodzieńskich, JW. Ludwika z Rzewuskich, hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, przeciwko JX. Smogorzewskiemu, metropolicie kijowskim, o złożenie, nowej elekcji na opata, zanesiony — manifest.

N. 19. Roku y miesiąca tegoż, 30 dnia, od JW. Ludwika z Rzewuskich, hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, jako kolatorki, opatowi supraskiemu dana, w kopii — informacja.

k. 79

N. 20. Bez daty względem elekcji JX Wisłockiego, opata supraskiego, w sprawie metropolity z JW. kolatorką, w kopii spisana — replika.

N. 21. Roku 1782, dnia 12 kwietnia, od JW. Ludwika, hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny y asesorów, JW. Komarowi, komornika wołyńskiego²²⁰, do bronienia praw klasztorowi supraskiemu służących dana ręczna — plenipotencja.

N. 22. Roku 1784, dnia 23 Grudnia, z Radomyśla, od JW. JX. Smogorzewskiego, biskupa do JW. Ludwika, hrabiny Chodkiewiczowej w interesie opactwa supraskiego y w innych prywatnych okolicznościach, pisany — list.

k. 80

N 26 Fascykuł pod literą Z

W którym listy od JXX. Samogorzewskiego, metropolity, Ochockiego, Lewińskiego y Wisłockiego oraz od JP. Komara, komornika wołyńskiego y innych w interesie monasteru supraskiego do JW. Ludwika, hrabiny Chodkiewiczowej generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, pisane, jako też

²²⁰ Michał Komar, komornik wołyński, archiwista domu Chodkiewiczów.

instrument JW. JX. Rostockiego, metropolity²²¹, do wizytowania klasztoru supraskiego y rewers na wzięty, oryginał funduszu supraskiego przez JX. Jaworskiego, sekretarza y konsulatora klasztoru supraskiego od roku 1785 do roku 1797, zawierają się.

N. 1. Roku 1785, dnia 26 Aprilis od JW. Smogorzewskiego, metropolity całej Rusi do JW. Ludwiki, hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, pisany — list.

N. 2. Roku tegoż, 17 Maja od JW. Lewińskiego, biskupa do JW. Chodkiewiczowej z doniesieniem o napadzie, do Supraśla, pisany — list.

N. 3. Roku y miesiąca tego, 31 dnia, od tegoż do tegoż w interesie supraskim, pisany — list.

N. 4. Roku tegoż, dnia 1 Junii, od JW. Ochockiego do tejże o wydanie

k. 81

dokumentów do sprawy potrzebnych, pisany — list.

N. 5. Roku 1785, dnia 24 Czerwca, od JW. Lewińskiego do Ludwiki Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościny, w interesie JX. Wisłockiego, pisany — list.

N. 6. Roku tegoż, dnia 3 Julii, od WW. XX. Bazylianów supraskich do JW. Chodkiewiczowej, pisany — list.

N. 7. Tejże daty, od JX. Wisłockiego, do tejże w interesie elekcji swej, pisany — list.

N. 8. Roku tegoż, dnia 26 Julii, od tegoż do tegoż względem prezenty y benedyktowania siebie, pisany — list.

N. 9. Tejże daty, od JW. Smogorzewskiego do tejże z doniesieniem o różnych ciekawych okolicznościach, pisany — list.

N. 10. Roku tegoż, dnia 24 Augusta, od JX. Wisłockiego do tejże z poleceniem interesu swego jej protekcji, pisany — list.

N. 11. Roku tegoż, dnia 1 Decembra, od tegoż do tejże powtórny, pisany — list.

N. 12. Bez daty, od W. JX. Wisłockiego do JW. hrabiny

k. 82

Chodkiewiczowej, donoszący o przybyciu JW. Lewińskiego dla benedyktowania tegoż Wisłockiego na opactwo supraskie, pisany — list.

N. 13. Roku 1785, dnia 2 Decembra, od W. Komara do JW. hrabiny Chodkiewiczowej w interesie prawnym, pisany — list.

N. 14. Roku y miesiąca tegoż, 3 dnia w Supraślu datowany, od WW. Bazylianów supraskich do tejże w interesie supraskim, pisany — list.

N. 15. Roku tegoż, dnia 6 Decembra, od JP. Uranowicza do tejże z donie-

²²¹ Teodozy Rostocki, metropolita unicki (1788-1805).

sieniem o zjechaniu dla przyjęcia manifestów przeciwko nowej elekcji, pisany — list.

N. 16. Roku 1786, dnia 16 Junii, od W. Komara do JW. hrabiny Chodkiewiczowej w interesie supraskim, pisany — list.

N. 17. Roku tegoż, dnia 3 Julii, od JW. hrabiny Chodkiewiczowej, do metropolity całej Rusi aby JX. Wisłockiego na opactwo supraskie za prezentą teźże instytuować raczył, pisany — list.

N. 18. Teźże daty od JW. Radziwiłłów WW. do tegoż w tymże interesie, pisany — list.

N. 19. Roku 1786, dnia 10 Octobra, od JW. Smogorzewskiego, metropolity, do JW. hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościны, w interesie opactwa supraskiego, pisany — list.

k. 83

N. 20. Roku 1787, dnia 12 February, od JW. hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościны, do Komara w interesie supraskim, pisany — list.

N. 21. Roku tegoż, dnia 22 February, od JW. Wisłockiego do JW. hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościны, w interesie instalacji na opactwo supraskie, pisany — list.

N. 22. Roku tegoż, dnia 1 Marca, od JW. hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościны, do Komara, aby do Supraśla zajechał y wizyty nie dopuszczał, pisany — list²²².

N. 23. Roku tegoż, dnia 2 Aprilis, od JW. hrabiny Chodkiewiczowej do tegoż, aby w Supraślu mieszkał, pisany — list.

N. 24. Roku tegoż, dnia 3 Octobra, od teźże JW. starościны żmudzkiej do tegoż w interesie supraskim, pisany — list.

N. 25. Roku 1791, dnia 14 January, od JX. Rostockiego, arcybiskupa kijowskiego, do wizytowania klasztoru supraskiego, w kopii — instrument.

N. 26. Roku y miesiąca tegoż, 31 dnia, od tegoż do JW. hrabiny Chodkiewiczowej, generałowej księżęcej, żmudzkiej starościны, z doniesieniem, iż dał zlecenie imieniem do wizytowania klasztoru supraskiego, pisany — list.

N. 27. Roku tegoż, dnia 1 February, od JW. hrabiny Chodkiewiczowej do W. Komara aby podczas wizyty

k. 84

supraskiego klasztoru zjechał y bronił praw y powagi Chodkiewiczowskiej, pisany — list.

N. 28. Roku 1791, dnia 2 Aprilis, od teźże JW. Chodkiewiczowej do W. Komara w interesie supraskim, pisany — list.

²²² АСД, т. IX, с. 386.

N. 29. Roku tegoż, dnia 3 Maja, od tejże do W. Michała Komara w interesie tegoż monastera, pisany — list.

N. 30. Roku 1794, dnia 18 Lutego, od JX Leona Jaworskiego²²³ na wzięty oryginał funduszu, czyli zamiany Choroszczy na Chorostowo y Puzycze, dany — rewers.

N. 31. Roku 1797, dnia 27 Junii, od JX. Wisłockiego do JW. hrabiny Chodkiewiczowej donoszący że fundusze oryginalne na monaster supraski znajdują się w Supraślu, pisany — list.

N. 32. Roku tegoż, dnia 8 Julii W. Michała Komara przy odesłaniu papierów supraskich, spisany — sumariusz.

N. 33. Roku y miesiąca tegoż, 27 dnia, posyłających się papierów supraskich do Pana Zimickiego, spisany — sumariusz.

k. 85

N. 34. Roku 1800, dnia 16 Augusta od JW. Opatu supraskiego Ossuchowskiego²²⁴ na rzecz J. WW. Chodkiewiczów z obowiązkiem windykowania dóbr przez Kamerę Pruską zajętych y objęciu takowych na rzecz J. WW. hrabiów Chodkiewiczów, dany z podpisem tegoż — rewers.

N. 35. Roku 1806 dokumentów oryginalnych na pergaminie po rusku pisanych z kopiami polskimi, klasztorowi supraskiemu służących, po śmierci Zimickiego, plenipotenty warszawskiego, odebranych y do archiwum młynowskiego oddanych, spisany bez żadnego podpisu — sumariusz.

k. 86

N 27 Fascykuł pod literą a

W którym ustaw praw funduszowych, porządków, przepisów fundatorskich klasztorowi supraskiemu służących, zebranych oraz listów tak fundatorskich, archimandryckich, metropolitańskich, patriarszych jako y królewskich na arkuszach 9^{1/2} czyli na kartach 19-tu, w jednej sztuce zbiór, tudzież refleksje y przestrogi do funduszu supraskiego należące y rejestra spraw przywilejów y funduszków monastyrowi supraskiemu służących, zawierają się.

N. 1. Pod różnymi datami ustaw praw funduszowych, porządków przepisów fundatorskich klasztorowi supraskiemu służących zebranych, oraz listu

²²³ Leon Jaworowski, konsultor, prefekt drukarni (1800-1803), opat supraski (1801-1809), władka brzeski, M. Cubrzyńska-Leonarczyk, *Oficyna supraska 1695-1803*, Warszawa 1993, s. 130-131.

²²⁴ Melecj Ossuchowski, wikary opata supraskiego (1784-1801), prefekt drukarni supraskiej (1784-1792), w 1806 r. porzucił klasztor i przeniósł się do Imperium Rosyjskiego, gdzie zmarł w Małej Brzostowicy w 1808 r. Por.: Н. Далматов, *Супрасльскій Благовещенскій монастырь*, Санкт-Петербург 1892, с. 369; M. Cubrzyńska-Leonarczyk, *Oficyna supraska 1695-1803*, s. 73-110.

różnych tak fundatorskich archimandryckich, metropolitańskich, partyku-
larnych y królewskich, w jednej sztuce — zbiór.

N. 2. Bez daty y podpisu do funduszu supraskiego służące,

k. 87

w kopii spisane — refleksje, przestrogi.

N. 3. Bez daty przywilejów, funduszków monasterowi supraskiemu służą-
cych, spisany spraw — registr.

N. 4. Bez daty, spraw czyli dokumentów do archimandryctwa supraskiego
służących w którym się opisują sprawy na fascykuły rozłożone przez W. Krzysz-
tofa Łuszenskiego, pisarza grodzkiego wileńskiego, podpisany — registr.

k. 88 (pusta)

k. 89 (pusta)

k. 90 (pusta)

k. 91

Addylament

Do Sumariusza dokumentów do Opactwa Supraskiego służących

Fascykuł N 28 pod literą b

W którym prezenty J. WW. hrabiów Chodkiewiczów y pisma rządu pru-
skiego do tychże, oraz listy y prośby JJ. XX. Osuchowskiego y Jaworowskie-
go o opactwo supraskie ubiegających się, y WW. OO. Bazylianów supraskich
za JX. Jaworowskim czyniących, od roku 1800 do roku 1803, znajdują się.

N. 1. Roku 1800, dnia 9 Augusta, od J. WW. Ludwiki, matki Józefa y Ale-
xandra, synów hrabiów Chodkiewiczów, generałów książęcych, żmudzkich
starostów²²⁵, na osobę Melecego Ossuchowskiego ZSBW. do urzędu opact-
wa supraskiego, wydana — prezenta.

N. 2. Roku 1803, dnia 2 Maja, w Supraślu, z rekomendacji biskupiej,
różnych pism do rządu pruskiego do klasztoru supraskiego y do różnych
w nim osób, tudzież elekcji drugiej na opactwo JX. Jaworowskiego, na trzech
artykułach podpisane

²²⁵ Po śmierci Ludwiki Chodkiewiczowej w 1816 r. Aleksander Chodkiewicz, generał
brygady, kasztelan i senator objął Czarnobyl. Aleksander Chodkiewicz był osobą wy-
kształconą, chemikiem i poetą. Zmarł 24 stycznia 1838 r. w Młynowie (*Słownik ge-
ograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich* (dalej: *SGKP*), t. I,
Warszawa 1880, s. 754; *PSB*, t. III, s. 355-358). Drugi syn Ludwiki i Jan Mikołaja
Chodkiewicza miał na imię Józef Wacław (1767-1784).

k. 92

y przy pieczęci wydane — dzieło.

N. 3. Roku 1803, dnia 2 Maja z Supraśla, od JX. Jaworowskiego nominowanego opata do JW. hrabiów Chodkiewiczów, fundatorów o wydanie na jego osobę, prezenty — prośba.

N. 4. Bez daty, od zakonników klasztoru supraskiego do JW. hrabiny Chodkiewiczowej o zaprezentowanie JX. Jaworowskiego — prośba.

N. 5. Roku tegoż, dnia 28 Junii, w Berlinie od rządu pruskiego do JW. hrabiny Chodkiewiczowej w interesie wybranego elekcją na opactwo supraskie JX. Jaworowskiego, pisany — list.

N. 6. Roku tegoż, dnia 25 Junii, od JX. Ossuchowskiego do JW. hrabiny Chodkiewiczowej o utrzymanie siebie na opactwie supraskim, pisany — list.

N. 7. Roku tegoż, dnia 19 Augusta, w Białymstoku Prus Wschodnich od Wojennej Ekonomicznej Kamery²²⁶ do J. WW. hrabiów Chodkiewiczów na osobę JX. Jaworowskiego prezenty adresowane, na arkuszu — pismo.

N. 8. Roku 1803, dnia 27 Septembra od W. Metelskiego²²⁷ do JW. hrabiny Chodkiewiczowej w interesie opactwa supraskiego, pisany — list.

N. 9. Roku 1803, bez dnia y miesiąca oraz podpisu na osobę JX. Jaworowskiego na stemplowanym pruskim papierze, wypisana — prezenta²²⁸.

N. 10. Roku tegoż, dnia 8 (20) Decembra, od X. Ossuchowskiego do JW. hrabiny Chodkiewiczowej, w interesie opactwa supraskiego, siebie tyczącym się, pisany — list.

k. 93 (pusta)

k. 94

Fascykuł N 29 pod literą c

W takowym plenipotencja JW. hrabiów Chodkiewiczów W. Metelskim do windykowania dóbr supraskich, listy wybrane tejże od W. Radacza pisane, w końcu wyrok senatu JK.M. Nowowschodnich Prus regencji Bazyliaanom posesją dóbr zostawiający, y listy względem apelacji od Radacza, pisany od roku 1800 do roku 1806.

²²⁶ Por.: A. Małek, *Supraśl pod pruskimi rządami (1795-1807)*, „Białostoczczyzna”, 1994, nr 2, s. 32-34.

²²⁷ Teodor August Mietelski, ksiądz goniądzki, kanonik inflancki, autor kazania *O różnych odmianach świata...*, drukowanego w Supraślu w 1801 r. M. Cubrzyńska-Leonarczyk, *Oficyna supraska 1695-1803*, s. 151-153.

²²⁸ Na temat walk między Ossuchowskim a Jaworowskim o archimandrię supraską por.: R. Dobrowolski, *Opat supraski bp Leon Jaworowski*, Supraśl 2003, s. 54-58. Ostatecznie Leon Jaworowski otrzymał nominację na opactwo supraskie 27 kwietnia 1803 r.

N. 1. Roku 1800, dnia 16 Augusta, od J. WW. Ludwika, matki Józefa y Alexandra, synów hrabiów Chodkiewiczów na osobę W. Augusta Metelskiego do windykowania w rządzie pruskim dóbr supraskich, na rzecz tychże, wydana w kopii — plenipotencja.

N. 2. Roku 1805, dnia 3 Septembra, od W. Radacza²²⁹ do JW. Wilczewskiego, kasztelana podlaskiego²³⁰, prosząc o odesłanie listu do JW. hrabiny Chodkiewiczowej, pisany — list.

N. 3. Roku tegoż, dnia 30 Decembra, od JW. Wilczewskiego, kasztelana podlaskiego do JW. hrabiny Chodkiewiczowej w sprawie supraskiej w rządzie pruskim zaczęty, pisany — list.

N. 4. Roku tegoż, dnia 2 Novembra, od W. Radacza do JW. hrabiny Chodkiewiczowej, z doniesieniem w sprawie w regencji będącej, pisany — list.

N. 5. Roku 1806, dnia 21 Marca, od W. Alexandra, hrabiego Chodkiewicza do W. Onufrego Monkiewicza, prosząc o zjazd w kordon pruski z dokumentami na sprawę o dobra fundacji, supraskiej

k. 95

pisany — list.

N. 6. Roku tegoż, dnia 29 Marca, w Senacie JKM Nowowschodnich Prus regencji, między J. WW. Józefem y Alexandrem hrabiami Chodkiewiczami a Fiskałem Kameralnym y Bazylianami supraskimi w spokojnej posesji dobra WW. Bazylianom zostawiając w ekstrakcie niemieckim y kopiach dwóch polskich — dekret.

N. 7. Roku 1806, dnia 26 Kwietnia, od W. Radacza do JW. Alexandra, hrabiego Chodkiewicza o nadesłanie rychłej apelacji od zapadłego dekretu, pisany — list.

N. 8. Roku 1805, dnia 11 Julii, w sprawie J. WW hrabiów Chodkiewiczów o fundacje supraskie, na kopi niemieckiej y polskiej — wniesienie.

Takowy Sumariusz w sądzie Dziełcza — zjazdowym na gruncie dóbr miaszczka Czarnobyła²³¹ znajdującym się do zaprzysiężenia składając, podpisuję, dnia 21 Grudnia 1817 roku.

Stanisław Roguski, archimandryta.

Zaprzysiężony Sumariusz podpisem poświadczamy, podsędek Dobrzański

²²⁹ Radatz, urzędnik pruski.

²³⁰ Potomek Józefa Wilczewskiego, kasztelana podlaskiego (1771-1779).

²³¹ Czarnobył należał do Chodkiewiczów od 1703 r. *SGKP*, t. I, s. 753-754.